

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28 — Cor.
 Pe jumătate an 14 —
 Pe 3 luni . . . 7 —
 Pe o lună . . . 2-40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40 — franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

De nobis sine nobis

(X) Cine a urmărit cu atențiune debaterile cari se poartă între guvern și obstrucționiști — a trebuit să observe, că în aceste debateri se ascunde un fenomen de tot trist: oameni străini de noi, străini de interesele noastre desbat chestiuni de valoare vitală pentru toate neamurile acestei țări având toți în vedere interesele unei singure clase, a clasei feudalilor și-a unei singure rase, a rasei maghiare. Acest fenomen ne umple sufletul de durere și de neînfrântă revoltă. Căci e într'adevăr înfiorător, ca atunci, când se discută chestiuni cari ating direct ființa noastră și viitorul nostru, noi să fim într'un mod atât de brutal ignorați. Pe noi, ba pe douăsprezece milioane de nemaghiari, cari formează grosul locuitorilor din acest stat, nimenea nu ne întreabă, nimenea nu ne solicează părerea, ci ne dau toți la o parte ca pe-o masă brută, nesimțitoare. Guvernamentali și kossuthiști, constituționali și clericali, justiști și democrați discută ei în de ei viitorul unui stat per enimentiam poliglot, pun la cale și fixează directive, se târguesc, cumpără și vând într'o piață care nu e numai a lor, fără ca vr'unul dintre ei să se gândească ca să ceară și aprobarea noastră. Expun în târg pielea noastră și inimicul nu ne întreabă dacă ne cauzează vre-o durere această tiranie.

E clasică în felul ei răbdarea noastră, dar spună-mi oricare dintre târgoveții de pe malul Dunărei ce-ar zice ei, când noi am fi

în locul lor și noi am înscena greșosul bălcui, în care am căuta să facem negustorie cu pielea lor.

Oligarhii caută să înăbușe votul universal pentru a-și salva situația privilegiată. Justiști cer un vot „universal” de un cadru foarte restrâns, întru cât ei îl cer numai pe seama maghiarimii.

Zi de zi se accentuează tradițiunile strălucite, mereu e purtată în triumf constituția milenară și nu e vorbire care să nu fie îmbăcsită cu imnul ce se aduce ciudatului „nemzet”.

Sărăcia milenară care ucide trupul și sufletul milioanele n'o discută nimenea cu seriozitate, niciunul nu e pătruns de adevărata înțelegere a democrației și nici un cap n'a căutat să aducă într'o oarecare legătură ființa omenească cu ființa dreptului. Căci toți se hrănesc din goliciunea unei lumi în care *ideile* n'au putut străbate niciodată. Sufletul lor e atât de sterp și atât de săracă li-e inima, încât acești oameni n'ar fi în stare să sprijinească nici o gândire mai de seamă.

Discută votul universal fără să-l înțeleagă vr-unul dintre ei. Ei n'aduc acest drept în legătură cu omul, cu cetățeanul. Noi toți cerem votul universal nu numai ca o răsplată a multelor datorințe împlinite, ci ca pe o necesitate imperativă, care e strâns legată de ființa noastră, îl cerem ca pe o parte întregitoare a eului nostru, ca pe un drept născut deodată cu omul, cu cetățeanul care aparține unui anumit stat. Ei — oligarhii și prea redușii democrați nici nu vreau s'audă de aceste adevăruri,

deși aceste sunt creațiunea naturii, pe cari dacă omul nu vrea să le urmeze din propriul său îndemn, natura însăși îl va sili să le urmeze și aceasta nu se va opri de a distruge chiar pe acela care i-s'ar opune voinței sale.

Căci ce vreți o mai ciudată anomălie, decât ca douăsprezece milioane de cetățeni, cari există pe aceste plaiuri de mii de ani să fie puse în șirul unor adevărați hiloti? Secolul luminii, secolul al douăzecilea e cuprins de groază în fața acestei priveriști și în lungul lui aleargă par'că un hohot înfiorător ca un tragic reflex al unei stări de lucruri care nu armonizează de loc cu maiestatea strălucitoare a acestui secol.

Destul a fost până acum. Ni-e 'greață de comedia care se joacă sub ochii noștri.

Nu mai putem răbda, ca guvernele acestui stat să terorizeze pe niște cetățeni cari au fost întotdeauna sprijinul cel mai devotat al Ungariei. Nu vrem să mai reclamăm ajutorul istoriei pentru dovedirea acestei teze. Pământurile țărilor streine albite de oasele ostașilor români, strălucita „legiune infernală”, despre care Napoleon raporta cu groază directorului din Franța, vorbesc atât de elocvent și apără cu atâta devotament teza noastră, în cât trebuie să fii cel mai ignorant om, ca să nu recunoști, că neamul românesc în trecut ca și azi și-a pus la grele contribuții întreg avutului său material și spiritual pentru întărirea și înflorirea acestel țări.

Cu ce drept vine un parlament, care se pretinde a fi reprezentantul cetățenilor ungari să tracteze ca pe niște sclavi 12

Durerea

(Din „De profundis”)

de Oscar Wilde

Trad. din original de M. Beza.

Trăiam altă-dată numai pentru plăcere. Ocolem suferința și durerea sub orice formă. Le uram pe amândouă. Hotărîsem a le nesocoti pe cât cu putință: a le privi, să zic așa, ca manifestări de imperfecție. Nu făceau parte din planul vieții mele. Nu aveau loc în filozofia mea. Mama, care cunoștea viața în întregime, îmi cita dese-ori versurile lui Goethe — scrise de Carlyle într'o carte ce i-o dase cu ani înainte, și traduse de el, cred, astfel:

„Cel ce nici-odată nu și-a mâncat pâinea în durere,
 Cel ce nici-odată nu și-a petrecut orele nopții
 Plângând în așteptarea zilei de mâne, —
 Acela nu vă cunoaște pe voi, puteri cerești”.

Erau versurile pe cari acea nobilă regină a Prusiei, tratată de Napoleon cu atâta grosolană asprime, le cita în umilința și exilul ei; erau versurile pe cari mama le cita în supărările zilelor ei din urmă. Hotărît, eu refuzasem să le primesc ori să recunosc marele adevăr ascuns în ele. Nu le puteam înțelege. Mi-aduc foarte bine aminte cum îi spuneam, că eu nu vreau să-mi mânânc pâinea în durere, și nici să-mi petrec orele de noapte, plângând în așteptarea încă unor zori amare.

Nu știam că era unul din lucrurile speciale, pe care mi-l păstrau ursitele: că timp de un an, într'adevăr, nu era să fac altceva. Inșă așa mi-a fost dat; și aste luni din urmă, după mari greutăți și lupte, am putut să pricep câteva din lecțiile ascunse în inima durerii.

Preoții și poporul de rând ce întrebuințează fraze fără înțelepciune, vorbesc une-ori de suferință ca de un mister. E într'adevăr o revelație. Vezi lucruri pe cari nu le-ai văzut nici-când înainte. Consideri întreaga istorie dintr'un alt punct de vedere. Ceeace ai simțit în chip nedeslușit, prin instinct, cu privire la artă, o simți acum pe cale intelectuală și emoțională cu deplină limpezime de viziune și deplină putere de înțelegere.

Văd acuma că durerea, fiind cea mai înaltă emoție de care omul e capabil, este totodată tipul și măsura ori-cărei arte mari.

Ceeace artistul caută întotdeauna este un fel de existență în care sufletul și trupul sunt una și nedespărțite: în care partea din afară este expresia lăuntrului: în care forma se revelează. Asemenea feluri de existență nu-s puține: tinerețea și artele ce se preocupă de tinerețe ne-ar putea servi de model într'un moment: într'altul, ne-ar plăcea să credem că arta peisagiului modern, în fineța ei de impresie, în sugestia unui spirit locuind în lucrurile externe și făcându-și îmbrăcăminte de o potrivă din pământ și aer, din păclă și cetate, și în simpatia-i morbidă pentru dispoziții și tonuri și culori — îndeplinește pentru noi pictorul ceea ce

s'a fost îndeplinit într'o așa plastică perfecție de greci.

Muzica, în care subiectul e absorbit în expresie și nu se poate despărți de ea, e o pildă complexă, și o floare sau un copil, e o pildă simplă, de ceea ce vreau să înțeleg; dar durerea e cel din urmă tip, atât în viață cât și în artă.

În dosul bucuriei și răsului poate fi un temperament aspru, greoiu și nesimțitor. Dar în dosul durerii e totdeauna durere. Suferința, în osebire de plăcere, nu îmbracă mască.

Adevărul în artă nu-i vre-o corespondență între ideia esențială și existența întâmplătoare; nu-i asemănarea formei cu umbra, sau a formei oglindite de cristal, cu forma însăși; nu-i ecoul venit pîntr'un deal găunos, și nu e nici izvorul argintiu din vale ce arată luna lunii și Narcis lui Narcis.

Adevărul în artă e unitatea lucrului cu sine însuși: exteriorul ajuns expresia lăuntrului: sufletul întrupat: corpul însufletit de spirit. De aceea nu-i adevăr comparabil durerii. Sunt momente când durerea îmi pare a fi singurul adevăr. Alte lucruri pot fi iluzii ale ochiului și gustului, făcute să orbească pe unul și se îndestuleze pe altul, însă din durere s'au fost zidit lumile, și la nașterea unui copil ori unei stele e durere.

milioane de oameni? Și dacă e forță, cred cei ce dispun de soarta acestei țări, că secolul al XX-lea mai aprobă domnia forții? Nu li-se pare, că teza: „Macht ist Recht“, aparține deja trecutului? Dar, chiar de și-ar întemeia domnia pe acest „principiu” — cred parlamentariștii de azi, că dispun ei de forța suficientă, pentruca pe aceasta să-și întemeieze dreptul de a domni și de a dispune de noi ca de niște dobitoace?

Puneți domnilor în activă aceste „principii!” Lăsați ca colbul să se așeze peste ele și să se îngroape sub vâlul așa de necesar al acestuia. Nu mai discutați de nobis sine nobis, căci toată clădirea ce-o veți zidi se va ruina când vă va fi lumea mai dragă. Deschideți larg drumul ca să înainteze în lungul lui milioanele de neîndreptățiți, să vie conștiința vie a mulțimii, care ahtiază după drepturi și care vrea să-și întemeieze o nouă viață, o viață de oameni conștii de sine și de menirea lor în lume.

D-voastră ne exhideți dela drepturi pentru simplul motiv, că nu vorbim limba d-voastră. Dar există o crimă mai mare decât aceasta? Să fie oare cu drept ca pentru faptul, că articolele limbii noastre sună alffel decât ale limbii d-voastre — să ne ignorați ca pe niște dobitoace?

Vă justificați procedura ilegală și cu constatarea, că noi suntem o turmă de analfabeți. Dar cine e de vină, că nemaghiarii numără cei mai mulți analfabeți? Nu statul? Și pentru crima acestui stat să fie trasi în judecată cetățenii lui? Ciudată mentalitate! Statul, care nouă nu ne dă nimic, care nu răsplătește cu nimic jertfele noastre, care școale nu ne zidește, care slujbe nu ne dă, care ne exhide dela orice binefaceri — tot el să fie cel nevinovat și noi criminalii? Dar dați-ne, pentru sfântul, numai atâta cât jertfim noi, răsplățiți truda noastră barem numai în proporția jertfelor ce le aducem pentru acest stat și veți vedea, ce suntem în stare să prestăm. Triumfător și-ar face drum geniul românesc și fără zăbavă acest neam, pe care d-voastră îl ignorați astăzi, ar deveni cel mai distins popor al acestei țări...

Târg însă nu se mai facă cu pielea noastră, căci durerea ce o simțim ne dă toată îndreptățirea, ca să reagăm. Inceteze odată oligarhii și redușii democrați de a mai discuta și a creia instituții cari au intenția de a ne distruge și cari tind să păstreze în întregime întunecul timpurilor de groază din evul mediu.

Pace, cinstiți pseudoparlamentari, nu se va face decât cu voia noastră, iar până când nu veți obține această voie, războiul se va continua cu toată furia. De partea noastră e adevărul și desnădejdea, de partea d-voastră minciuna și oboseala. A cui va fi învingerea? A omului desnădăjduit, care luptă pentru salvarea sa sau a omului plictisit de viață?

Răspunsul e un puternic: *imperativ categoric.*

Intrunirile politice ale Românilor din Ungaria

Fapte și rezultate îmbucurătoare

Sub acest titlu marele ziar „Minerva” din București publică următorul articol:

Problemele interne și complicațiunile situației internaționale au abătut atenția presei noastre dela o serie de evenimente importante, cari se petrec în viața politică a fraților din regatul ungar. De luni de zile, partidul național român ține mari intruniri populare în diferite ținuturi și cheamă masele la luptă organizată. Scopul acestor intruniri este să adeverească odată mai mult solidaritatea națională, neștirbită, a poporului român din Ungaria și să-l pregătească pentru zilele grele cari îl mai așteaptă.

S'au ținut până acum aproape douăzeci de intruniri populare, în Ardeal, Banat, și părțile românești ale Ungariei. La intrunirile din Arad, Lugoj, Orăștie, Hațeg, Buteni, Murăș-Ludoș, Timișoara, Brașov, Seini (Sătmar), D. St. Mărtin, etc., s'au adunat în cifră mijlocie, câte trei patru mii de oameni, mai cu seamă țărâtime, ca să asculte pe conducătorii partidului național. Membrii comitetului central și fruntașii locali ai partidului au fost tot timpul la postul lor, mai harnici decât oricare dintre conducătorii celorlalte partide politice din Ungaria.

Am cetit cu luare aminte discursurile ce s'au rostit la toate intrunirile. Am urmărit și articolele ziarelor românești de dincolo, cari au descris pe larg desfășurarea campaniei.

Pe temeiul acestor informațiuni și impresiuni exacte, vom face pentru cetitorii noștri, un bilanț al faptelor caracteristice și al rezultatelor foarte îmbucurătoare pe cari le-au dobândit organizatorii campaniei.

După un plan comun, s'au discutat, la intruniri, chestiunile cari interesează în prima linie politica națională a fraților noștri. S'a lămurit situația politică generală din Ungaria, arătându-se că ea n'a devenit mai bună pentru români. S'a explicat reforma electorală pe baza votului universal, direct, egal și secret. S'a arătat primejdia proiectelor militare ale guvernului, cari țințesc la maghiarizarea oștirii. S'a proclamat solidaritatea partidului național, perfectă înțelegere între conducători și mase.

La toate intrunirile s'a manifestat însuflețirea cea mai curată. Cărturari și țărâni alergau la chemarea comitetului central ca la îndeplinirea unei datorii naționale.

Nicăiri nu s'a ivit nici cel mai mic incident, care ar fi dat dreptate celor ce au afirmat, luni de-arându, că n'ar exista armonie între clasele conducătoare și masele țărânești.

La unele intruniri, de pildă în Seini, tocmai în ținutul Sătmarului, cel mai expus maghiarizării, conștiința solidarității naționale s'a manifestat cu o energie extraordinară și oratorii locali au înfierat, printr'o moțiune specială, orice campanie de vrajbă. Tânărul avocat Aurel Nilvan și-a exprimat părerea de rău, că unii scriitori și ziaristi — așa zișii „oțeliți” — își uită

de chemarea lor de-a însufleți poporul și aruncă frunțașilor români din centrele cele mai primejdite, acuzațiunea nedreaptă că ar fi ecoul „mentalității ungurești”.

În același sens a vorbit protoereul Berinde, tot sătmărean, care a spus că păcatul de a vorbi în graiu străin este din nefericire, general încă:

„Sătămărenii păcătuiesc ungurește, sibienii nemțește, românii din Vârșeț sârbește, bucureștenii franțuzește”, acestea sunt propriile vorbe ale vrednicului preot din Sătmar.

Un moment remarcabil al tuturor intrunirilor este faptul că țărâtimea, prin cuvântătorii ei și prin intreruperile cele mai potrivite, s'a dovedit a fi bine lămurită asupra chestiunilor la ordinea zilei și chiar asupra oamenilor politici din Ungaria.

Votul universal a fost discutat de unii oratori țărâni cu mult bun simț, între aprobările și sublinierile cele mai inteligente ale mulțimei. Când se pomenea numele vre-unui politician maghiar — mai cu seamă Tisza ori Andrassy — nu mai încetau strigătele de „Jos cu el!”

Din ziarele populare românești, pe cari partidul național le răspândește pretutindenea, țărâtimea cunoaște acuma, cine-i sunt prietenii și cine dușmanii.

În toate ținuturile s'au făcut manifestațiuni de dragoste și de încredere conducătorilor partidului național, dlor G. Pop de Băsești, dr. Teodor Mihali, dr. V. Lucaciu, dr. Iuliu Maniu, dr. Al. Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, Vasile Goldiș, etc.

În Arad, cu ocaziunea congresului învățătorilor, prezidat de părintele Ciorogariu, unul din stâlpii disidenței dela „Tribuna”, învățătorii au chemat în mijlocul lor pe d. Teodor Mihali și i-au făcut ovațiuni în plin congres. S'au petrecut și câteva epizoade hazlii, cu privire la campania „Tribunei” în contra preținșilor „moșnegi” din fruntea comitetului național. S'au găsit oameni cari nu văzuseră niciodată pe un Teodor Mihali ori pe vre-un alt conducător și se întrebau cu mirare, „unde sunt cărțile acestor moșnegi”, creiați de fantazia dizidenților!

Rezultatele marelui campanii de intruniri sunt din ce în ce mai îmbucurătoare. Partidul național s'a încheat și mai mult, iar organizarea lui s'a îndrumat pe calea cea mai bună. Tendințele de-a provoca dizidențe în sânul partidului s'au dovedit zadarnice. Iluziunea contelui Tisza, că poporul român nu ține la conducătorii săi și la partidul național, s'a spulberat odată pentru totdeauna. Românii din Ungaria formează o singură tabără și țin mai presus de toate la drepturile lor naționale.

Foarte îmbucurător este și faptul, că oratorii intrunirilor au discutat problemele politice în legătură cu cele culturale, economice și sociale, arătând astfel că nimenia dintre conducătorii partidului național nu nesocotește aspirațiunile sufleteste ale neamului.

De remarcat este de asemenea faptul, că pretutindenea la intruniri, elementele conducătoare se recrutează dintre preoți și avocați, clasele cele mai independente în viața politică a fraților noștri. Aceia, cari scriseseră prin „Tribuna”, că avocații români de dincolo „vând caprele țărânilor”, iar preoții sunt „burtă-verzime”, au fost desmintiți astfel de însăș realitatea.

În sfârșit, campania marilor întruniri de dincolo a mai dovedit, că frații noștri cred într-o politică prin ei înșiși, mai mult făptuind decât vorbind în deșert.

Intocmirea textului mesajului regal român. Consiliul de miniștri întrunit marți sub prezidenția d-lui P. P. Carp a discutat asupra întocmirii textului mesajului regal cu care va fi deschisă sesiunea parlamentului.

Proiectul de mesaj va fi supus aprobării M. Sale regelui de către domnul Carp.

Azi, joi, la orele 10 dimineața s'a ținut un nou consiliu de miniștri, în care s'au luat în discuție proiectele întocmite de d-nii miniștri ai justiției și industriei.

Reformele militare. Ministrul președinte al Austriei, contele Stürgkh se ocupă cu gândul — după informațiile ziarului „Zeit” — de a introduce reformele militare în țările austriace, uzând de dreptul ce i-l dă paragraful 14. Deoarece însă noua reformă militară e valabilă pe 10 ani, iar ordinațiunile ministeriale nu se pot extinde pe un timp așa de lung, de aceea guvernul austriac va pune în practică reforma în fiecare an, provocându-se tot de atâtea ori la paragraful 14. Cercurile politice din Viena primesc cu multă rezervă știrea aceasta, pentru-că — zice-se — nici în Austria nū se pot introduce reformele militare pe calea ordinațiunilor ministeriale.

Din cameră. Opoziția ține la armistițiu, dovadă calmul desbaterilor. După trei zile azi s'a încheiat discuția generală asupra bugetului. Mai mult chiar, camera a primit bugetul în general.

Ultimul orator în desbaterea generală a bugetului a fost Sztérényi József, care a vorbit la chestiunile industriale și de comunicațiune.

Îi răspunde ministrul de finanțe Lukács. Precizează punctul de vedere al guvernului, mai ales în chestiunea de comunicațiune. Schițează atitudinea ce o va avea guvernul față de mizeriile, comunicațiunii.

Terminând Lukács urmează desbaterea pe paragrafi a bugetului rezorturilor mai mici.

Austria și Românii din Ungaria

„Gross Österreich” din Viena publică în numărul de luni un articol „Chestia românească”, în care spune între altele:

„Presa străină constată în unanimitate că în regatul român se urmează în mod oficial o politică amicală triplei alianțe și că ideea politice naționale iredentiste, al cărei scop final este o unire a celor 14 milioane de români cari locuiesc în masă compactă în sud-estul Europei, există numai în creierul câtorva ziaști iresponsabili.

Nu e mai puțin adevărat însă, că opinia publică românească este indignată că lupta politică pe care o duc acum cele trei milioane și jumătate de români din Ungaria în contra oligarhiei ungare nu găsește sprijin la Viena.

Românii din Ungaria sunt la discreția politice brutale ungare și sunt sacrificați în orice prilej, egoismului ungarilor.

Presa străină trebuie să recunoască că va sosi o vreme când opinia publică a țării va putea sili guvernul să își schimbe po-

litica sa externă și să ție seamă mai mult ca până acum de idealul național român.

O asemenea politică va avea ca urmare în primul rând o apropiere a României de statele balcanice și o slăbire a monarhiei.

O știm precis, că nimeni nu se gândește în România, în mod serios, la o asemenea politică. De asemenea știm că spiritul democratic național crește în România și că de fapt nicăiri glasul poporului nu e atât de nesocotit ca în România.

Printr-o continuare a politice naționalității ce se face actualmente în Ungaria, nu este exclusă o modificare a politice externe a României și ne putem închipui ce urmări ar avea aceasta pentru monarhie, în special într-o situație critică.

Dacă ne gândim că românii din Ungaria nu au dat nici odată prilej să ne îndoim de lealitatea lor și că cea mai elementară prevedere politică cere să se facă tot posibilul pentru a se evita un viitor pericol prin măsuri luate la timp, atunci trebuie să ne mirăm de ce dela moartea lui Lueger nimeni nu a avut curajul la Viena să mărturisească că politica periculoasă a Ungariei ne poate pregăti surprize neplăcute, între cari și pierderea amicitiei politice a României, pe lângă aceea a devotamentului — devenit legendar — al românilor din Ungaria față de împărat.

Ce înseamnă România ca aliată ar fi de prisos de precizat. Un stat ca România cu o populație încontinuu crescândă, a cărui avere crește anual cu o jumătate miliard, care dispune apoi de o armată excelentă și a cărei poziție geografică, și strategică este atât de favorabilă, formează un factor excelent care în momente critice are pentru noi o înzecită valoare.

Ca acest stat să fie pentru, sau contra noastră, stă în puterea Vienei și în priceperea ei de a ține în frâu pîntenii maghiarismului.

Kramarz despre politica boemilor. Declarațiile făcute zilele trecute de fruntașul deputat al cehilor, dr. Kramarz, asupra tactice ce o păstrează clubul polon în actualele frământări politice din imperiul austriac, au aflat răsădit vii în presa europeană. Pentru noi, românii din monarhie, încă trebuie să aibă interes deosebit ținuta politică a cehilor, întrucât în mare parte dela aceasta depinde termometrul politic al șovinismului maghiar.

Cu privire la întrebarea, ce atitudine să ia boemii în situația actuală politică, dep. Kramarz spune următoarele:

„Trebuie să pornim de acolo, că orice concesie ni-s'ar face în Viena, nu ni-se face din dragoste, ci dacă ni-se dă ceva, ni-se dă pentru-că trebuie să ni-se deie. Ar fi mare greșală din partea noastră, dacă am voi să stabilim principiul, că numai cu colaborarea noastră se poate guverna imperiul și monarhia și pe temeiul acestui principiu să facem opoziție necurmată guvernelor ce se succed în Viena. Cu politica aceasta n'am ajunge decât la rezultatul, că guvernul va încerca iarăși și iarăși să guverneze și fără de noi. Pentru aceea suntem nevoiți să urmăm altă cale, anume să dovedim guvernului că fără concursul nostru nu se poate săvârși o muncă sănătoasă în parlament și că viața acestuia n'ar fi fără noi decât o vegetare, trebuind să recurgă mereu la § 14 și la guvernarea birocratică-absolutistică. Stagnarea parlamentului are însă cele mai funeste urmări asupra vieții popoarelor din monarhia. De lucrul acesta se conving acum tot mai mult factorii competenți. Dar

pe de altă parte nu putem imita nici pe poloni, cari totdeauna au făcut o politică dinastică. Dacă am fi și noi în situația lor, am putea face și noi ca ei. Politica noastră nu e așa de simplă cum e a lor. Istoria noastră ne constrânge așa zicând să urmăm altă politică: politica rezistenței neîncetate. Dar și din aceasta numai vecinii germani ar profita și chiar pentru aceea nu ne este permis să ridicăm steagul vechiu, pe care e scris: opoziție sau politică de guvernare. Mai avem și o cale mijlocie și aceasta e de multe ori mai sănătoasă decât opoziția ori politica de guvernare.

Să așteptăm momentele oportune și conformându-ne lor, să luăm frânele guvernării în mână, ori, după împrejurări, să ne opunem cu toate puterile tendințelor de a slăbi monarhia și popoarele ei.”

Conflictul ruso-persan. Din Petersburg se telegrafiază, că răspunsul guvernului persan la ultimul Rusiei încă n'a sosit.

Locțiitorul guvernului din Caucaz a primit instrucțiuni să facă pregătirile necesare pentru intrarea trupelor în Persia.

Rechemarea ambasadorului rus din Teheran este iminentă. Cauza acestei măsuri trebuie căutată în ultimul raport al consulului general rus din Teheran, care l-a acuzat pe ambasador, că neglijează interesele Rusiei, contribuind în schimb la sporirea influenței Angliei.

Parlamentul a hotărât prorogarea, ceea ce înseamnă o victorie a democrațiilor și a americanului Shuster.

Regentul își menține demisia.

Revoluția din China. La ce rezultat va ajunge revoluția încă nu se poate ști. Ea poate lua în fiecare zi o altă înfățișare și tot așa își poate schimba întreg rostul său. N'ar fi curios, că azi numind-o revoluție, mâine s'o numim altfel.

Amestecul vecinilor pacificatori ar putea fi fatal revoluției și democratizării Chinei, dacă nu și integrității ei.

Revoluționarii — cari dacă încă nu sunt toți chinezi, mâine-poimâne vor fi — sunt hotărâți să lupte cu orice li-s'ar împotrivi până când China va fi aceea ce voiesc ei să fie.

Ministrul de externe al republicii chineze a comunicat reprezentanților diplomați, că dinastia Manciuc e în pragul căderii sale. Revoluția s'a întins și în ținutul Pecili și se apropie mereu de capitală.

Contraamiralul japonez, care e comandantul flotei internaționale din preajma Hankau-ului, a făcut cunoscut conșulilor din Hankau, că trei vase de războiu ale amiralului Sah au trecut la revoluționari, cari acum atacă portul.

Guvernul împărătesc pe lângă toate cele, în 5 dec. va trebui să plătească și camăta împrumuturilor externe cam atunci când finanțele sleite nu mai pot fi alimentate, iar vămile, cari garantau aceste împrumuturi, sunt în mâinile revoluționarilor.

Grija aceasta însă nu schimbă de loc poziția regentului, care acum ca și în timpuri mai bune dă porunci peste porunci, cași cum nimic nou nu s'ar petrece în jurul său. Se poate, ca această atitudine să fie motivată de oarecare intervențiuni străine.

După o știre nouă Statele Unite ale Americii de nord trimit spre China trupe numeroase.

Scopul trupelor americane poate fi mai mult protejarea supușilor americani, decât înăbușirea unei lupte pentru democratizare și în consecință sprijinirea despotismului.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.
Specialist în morburile interne,
de femei, de copii și de urechi.

ARAD

Și-a transpus locuința în strada Deák
Ferenc Nr. 35. (Librăria diecezană).
Consultațiuni: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

Lupta pentru Tripolitania

Trupele italiene vor înainta în interiorul Tripolitaniei.

Roma. — Ziarul „Stampa“ spune, că ministrul-președinte interviewat a declarat, că e foarte mulțumit de acțiunea generalului Caneva în Tripolis.

Trupele din Tripolitania vor înainta în interior numai după încetarea ploilor.

Flotei, spune ministrul, i-s'a dat mână liberă de acțiune cu excepție de a nu ataca Turcia europeană.

Turcia europeană nu va fi atacată din cauză că Italia nu vrea să provoace prin acest fapt o răscoală.

În cazul când Italia ar strămuta războiul în Europa, Bulgaria ar mobiliza. De asemenea Austria ar interveni pentru pace, și noi nu voim ca să se amestece o altă putere.

Mai mult ministrul nu a voit să declare.

Italia și contrabandele de război.

Roma. — Ziarul „Vita“ află din Tripolis, că în lagărul turcesc ar fi sosit de curând numeroase arme, munițiuni și proviziuni.

Puterile învecinate ar avea totuși tot interesul ca contrabanda de război să ia un sfârșit.

Nu se poate pune la îndoială că Italia e foarte hotărâtă să pună cât mai curând capăt războiului.

Prin faptul însă că se închide ochii față de asemenea călcări ale convențiilor internaționale, nu se face decât să se prelungească războiul.

Italia a declarat de bună voie că, pe cât posibil, își va mărgini operațiunile sale numai la teritoriul Tripolitaniei.

Trebue însă să cerem ca celelalte puteri să corespundă obligațiunilor neutralității.

O victorie italiană la Tripolis.

Paris. — La Constantinopol circulă șovonul, că trupele italiene dela Tripolis au reușit să impresoare pe turci și arabi. S'a încins o bătălie, în care turcii și arabii ar fi fost înfrânți.

Acțiunea Italiei în apele turcești.

Berlin. — „Wossische Zeitung“ anunță, că ministrul austriac de externe a atras în mod amical atențiunea guvernului italian că ar fi de dorit să mențină pacea în peninsula balcanică.

Nici Austro-Ungaria și nici Germania n'a protestat până acum împotriva acțiunii italiene în marea egeică.

Salonic. — Noaptea trecută au apărut trei vase italiene de război pe coastele dela Casandra, apropiindu-se de localitatea Atilo de unde au examinat coastele cu reflectoarele timp de o jumătate de oră.

Vasele de război au plecat apoi spre Cap Casandra, iar de atunci nu au mai fost văzute.

Turcia dispusă pentru pace.

Atena. — Din Constantinopol se anunță, că Poarta ar fi dispusă să înceapă tratativele de pace, fiind convinsă, că orice împotrivire e zadarnică.

Se crede, că Italia este și acum dispusă să acorde Turciei o despăgubire materială pentru cedarea Tripolisului.

Toate trupele turcești la Tripolis.

Tripolis. — Noaptea și dimineața următoare au fost liniștite. Un soldat turc afirmă, că toate trupele turcești au plecat spre Tripolis. Ar urma de aci să vor lupta contra italienilor 5 batalioane având un total de 2000 infanteriști, 200 cavaleriști, 3 mitralieze și 6 tunuri de munte, 6 de câmp.

Constantinopol. — Feirhad deputat de Tripolis, a adresat camerei o depeșă declarând, că mii de

voluntari arabi sunt gata să dea războiul sfânt alături de trupele turcești.

Italianii vor bombarda Dardanelele.

Constantinopol. — Cercurile maritime de aci sunt de părere, că în cazul când flota italiană își va începe acțiunea în marea Egeică, va încerca să bombardeze și Dardanelele.

Aviatori francezi pentru armata turcă.

Paris. — Poarta a însărcinat pe ambasadorul turc din Paris să angajeze mai mulți aviatori francezi pentru armata turcă.

Aviatorii francezi vor fi angajați pentru 6 luni și vor fi retribuiți cu câte 10 mii franci pe lună.

Lupta dela Takra.

Constantinopol. — Ziarele aduc știrea, că trupele italiene din Benghazi au dat un asalt asupra orașului Takra, care se află la o depărtare de 25 klm. de Benghazi.

Artileria italiană a bombardat cazarma turcească.

După aceasta comandantul trupelor italiene a somat pe turci să se predea. Ei au răspuns negativ.

Flota italiană se retrage din apele turcești.

Roma. — Comandamentul flotei italiene, care circula în marea Mediterană și Egeică, a primit ordin să se retragă din apele Turciei. Dacă această știre este adevărată, atunci rezultă, că Italia a renunțat la planul ca să înceapă războiul pe teritoriul Turciei europene. Se crede, că Italia a dat acest ordin în urma intervenției altor puteri.

Bombardarea insulelor Mitilene și Lesbos.

Constantinopol. — „Yeni Gazetta“ anunță cu rezervă că flota italiană a început bombardarea insulelor Mitilene și Lesbos.

Nizza. — Zilnic sosesc pe teritor francez o mulțime de dezertori italieni, cari se imbarcă aci pe vapoare și pleacă în America-de-Sud.

Innsbruck. — La Rovereto au sosit azi 200 dezertori italieni.

Situația în Benghazi.

Constantinopol. — Ziarele spun că deputatul din Benghazi Iusuf Şetvan a remis marelui vizir un memoriu asupra situațiunii și forțelor turco-arabe în jurul orașului Benghazi.

Și mutesariful din Benghazi a sosit aci și a remis Porței un memoriu analog.

Într'un interview mutesariful a declarat că recucerirea orașului Benghazi de turco-arabi era ușoară. Această tentativă nu s'a făcut până acum de teamă ca bombardarea flotei italiene să distrugă orașul omorând femeii și copiii. Arabii așteaptă dar rezultatul negocierilor Porței dar de va fi trebuință vor ataca orașul orice ar fi.

Acțiunea flotei italiene,

Constantinopol. — Ziarul „Ikdam“ anunță: Flotila italiană a ocupat localitățile Saedelbarth și Kimkaloh și a distrus cablul dintre Rhodos și Lemnos. „Osmanischer Lloyd“ anunță, că populația orașului Iaffa, din vilaetul Adinei, manifestă o atitudine dușmănoasă italienilor. În Ramleh, în apropierea Ierusalimului, populația a demonstrat contra consulatului francez.

Pregătirile Serbiei.

Frankfurt. — Știri din partea nordică a orașului Kossovo sosite prin Constantinopol confirmă știrea, că Serbia face mari pregătiri din sus de Nqvibazar, ca în caz de lipsă să între aci.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Gazul dela Șarmășel

Pe lângă linia ferată, ce duce dela Ludog spre Bistrița, între Șarmășel mare și mic, se vede un câmp destul de estins, acoperit aproape numai cu spoială. Acum sunt vre-o trei săptămâni, întreg câmpul acesta era numai foc. Flăcările se ridicau la o înălțime chiar de câțiva metri, înspăimântând pe oamenii din satele din jur, dar mai ales pe cei din Șarmășel, cari sunt în nemijlocită apropiere.

Casa păzitorului a ars cu totul. Patru porci și un vițel a păzitorului încă s'au făcut scrum. Femeia îi zace în spitalul din Cluj. E arsă pe față și pe trup, așa, că nici nu mai știe de sine.

Mulți își închipuiau, că e ceva vedenie cerească și o aduceau în legătură cu războiul dela Tripolis. Alții spuneau, că e bătaie lui D-zeu, pentru relele ce ne stăpânesc și de cari nu voim să ne desvătăm.

Autoritățile au silit pe oameni cu puterea să intre în foc și să-l stingă. Dar nime nu se apropia. Căldura era mare și mirosul ce răspândia, încă sta să te indușe. Au trebuit să aducă miliție, care, aruncând pământ ud, a reușit să stângă focul cel puțin într'atâta, că nu se mai văd flăcările. Dar sub pământ se pare, că și acum arde, căci dacă îți implanți băta afund în pământ, când o tragi afară, după ea ies flăcări.

Cu prilejul acestui foc ieșit din pământ, din depărtări mari oamenii alergau la fața locului, să-l vadă. Prin ziare s'au scris articole întregi și în două reviste am văzut chiar fotografiat acest câmp de foc.

În „Az Ujság“ din Pesta, un profesor dela Politehnică, anume Ignatiu Pfeifer, scrie un articol lung despre săpăturile, ce s'au făcut la Șarmășel și încercările de a închide gazul. Din acest articol luăm toate datele, cari se par destul de interesante.

Sfredelirea cea dintâiu s'a făcut în alt loc, anume lângă târgul de vite din Șarmășel-mare. Dar fără succes. Unde este acum fântâna de gaz e a doua sfredelire.

În 16 ianuarie 1909, când la sfredelirea a doua, au ajuns la afunzime de 207 m. ieșiau pe zi cam 100.000 m. cubici de gaz, așa că era să se împedecă și lucrările.

Cu greu s'au continuat până la afunzime de 301 m. Într'aceea însă gazul eșia tot mai mult și ieșia cu iuteală tot mai mare.

A ajuns chiar 160 m. pe secundă.

Lucrările au trebuit să se întrerupă.

În octomvrie 1909 pe zi ieșeau din aceasta fântână de gaz cam 850.000 m., cubici de gaz. După observările făcute în decursul mai multor luni, această cantitate de gaz, cu puține excepțiuni a fost tot aceeași.

Însă ca să nu meargă gazul în pagubă, fântâna trebuia închisă,

Numai așa se putea aplica și în industrie.

Erarul a încredințat lucrarea planului de închidere profesorului Maximilian Hermann. La finea anului 1909 acest plan era gata și cu executarea lui a fost încredințată fabrica de mașini, numită Schick.

În iunie 1910 fabrica a terminat lucrările și a început să închidă gazul.

În 22 iunie la 5 ore 20 minute gazul era închis cu totul și până la 7 ore 39 minute, apăsarea a crescut succesiv până la 27 atmosfere.

După acest termen fântâna a mai rămas închisă încă vreme de un ceas, fără să se observe ceva schimbare.

În 23 iunie, dimineața la 6 ceasuri iar l'au închis și a rămas așa până în 24 iunie dimineața la 2 ceasuri.

În vremea aceasta, apăsare mai puternică nu s'a observat, dar la o depărtare de vre-o 30 m., dela gaură și în extenziune cam de 15—20 m., se puteau vedea gazuri eșind din pământ. În spre seară eșia gazul chiar și prin alte locuri, iar în pământ se auzia un zgomot profund.

Noaptea pe la 12 ore, gazul eșia prin diferite locuri, cu putere așa de mare, încât apăsarea gazului în gaura închisă a scăzut la 5 atmosfere. Pe rât, gazul arunca apa până la o depărtare de 1 și jum. metri.

Litere - Arte - Științe

NE-AM ÎNTÂLNIT ÎNTÂIA DATĂ...

*Ne-am întâlnit întâia dată
Intr'un senin amurg de mai,
Când primăvara era 'n inimi
Și flori în părul tău bălai,*

*Și ne-am iubit așa o vară
Iubire neagră, fără foc,
Plătind cu triste nopți de veghe
Nemilostivul meu noroc,*

*Dar toamna, când pleca în lume
Amantu-ți fără căpătâi,
Cântul de lebedă-al iubirii
Mijia 'n sărutul cel dintâi.*

A. Cotruș.

Românii din Serbia

(Vechime. Stratificări etnice)

de G. Giuglea

— Sfârșit. —

Fiindcă în legătură cu vechimea și originea românilor din Serbia s'au adus în discuție și numirile ce le au aceștia după diferitele regiuni, trebuie să le luăm în discuție, ca să vedem ce valoare au pentru chestiunea noastră.

Numirea de *ungureni* ce se dă unei părți din românii Krainei și celor ce se întind — în vest — spre Morava, nu e numai decât o dovadă că sunt veniți decurând din Ungaria. Ca și limba lor și această numire arată mai curând că — precum astăzi etnicește — tot astfel altădată politicește a ținut de masa cea mare a populației românești, care este astăzi sub stăpânirea ungurească. Se știe adecă că o parte din nord a Bulgariei și Serbiei, dela Vidin spre apus, a ținut în s. XIV de unguri. Numirea de *ungureni* apare astfel ca o urmă a vechii situații politice¹⁾, iar ulterior a fost menținută mereu prin continuă admigrare de noi elemente ungurești, cari, potrivit poziției geografice, înaintează și astăzi tocmai în regiunea unde găsim numirea.

Că o populație păstrează numele teritorului din care a făcut odată parte, se poate vedea din numirea de *Vlașcenii* ce se dă locuitorilor din un colț al jud. Dâmbovița care odată făcea parte din jud. Vlașca²⁾. Tot aici trebuie amintit faptul că în *Tăchii* numai locuitorii de pe o singură uliță sunt considerați ca ungureni, deși satul cade în regiunea cu românii, cari se cred a fi veniți din Banat. Deci în însuș cuprinsul așa zisilor „ungureni” se face deosebire între locuitorii vechi și cei noi, veniți decurând din Ungaria, cari fac să persiste astfel numirea respectivă. Iată de ce cred că nu poate servi ca argument pentru susținerea venirii acestor români dintru început din Ungaria. Ei se mai numesc de altfel și *munteni*.

Numirea de *țărani* care în Craina există alături de cea de *Mărginiți*, (= cei dela margine, dinspre Dunăre) e și mai ușoară de explicat. Numirea aceasta se dă în unele părți ca și aici locuitorilor dela șes, plugarilor, spre deosebire de *munteni*, cum se numesc pretutindeni locuitorii dela munte³⁾. În Bucovina, care geograficește se aseamănă întru câtva cu Craina Serbiei, există aceste două numiri cu aceeași semnificație. În ambele regiuni trecerea dela munte la șes e foarte repede, iar șesul e foarte puțin. Și într'o parte și în alta ceice se ocupă cu agricultura în foarte puțin depărtatul șes — numit *țară*⁴⁾ — se chiamă *țărani*, iar cei de sus dela munte munteni. Deci aici aici n'au dreptate ceice cred că numirea de

1) Regiunea aceasta a mai fost sub stăpânirea austriacă după pacea dela Passarowitz, dar numai 21 ani (1718—1739), încât aceasta n'a putut da naștere numirii de „ungureni”, ci numai a întărit-o pe cea veche.

2) V. studiul „jud. Dâmbovița” al diacon. N. M. Popescu, în acest anuar.

3) Vezi și articolul dlui Pușchilă, pag. 182 ș. a.

4) Cf. și revista Transilvania, II, 1911, p. 144 notă.

Se părea, că sunt tot atâtea fântâni săritoare. Fiindcă în apropiere era linia ferată, nu era consult să se mai țină gaura închisă.

De aceea în 24 iunie dimineața la 2 ore s'a deschis din nou.

Nu departe de fântâna de gaz este „Scalda Bánffy”. Se poate, că între scaldă și fântâna de gaz să fie un părete despărțitor. Dar nu e sigur și astfel fiind gazul închis timp mai îndelungat, poate să erumpă și acolo.

Incerări de închidere s'au făcut mai de multeori. S'au trimis și în America patru experți, cari să studieze felul închiderii gazului de acolo și să-l aplice și aici.

Acum sunt vre-o câteva luni au și aplicat acest fel de închidere. Dar n'a ținut mult, căci la o depărtare de vre-o 450 m. dela fântână și în lungime de vre-o 300 m., în noaptea de 30 oct. a erupt, aruncând bucăți mari de pământ. Și aprinzându-se dela lumina unui păzitor, numai după multe osteneli s'a putut stânge.

E întrebare, că oare erupțiunea e în legătură cu fântâna de gaz, sau nu.

Experții spun, că nu este în nici o legătură, ci erupțiunea a fost cauzată de un mic cutremur de pământ, care înainte de erupțiune și după aceea, s'a simțit prin ținutul din jur. Afară de aceea, cum spun martorii, apa în multe locuri s'a ridicat, ceea ce întâmplă numai înaintea cutremurelor de pământ.

Părerea aceasta o sprijinesc și prin faptul, că fântâna dela 2 ore noaptea, când a erupt gazul, și până în ziua următoare la 10 ore a fost tot închisă și apăsarea a fost tot de 28 atmosfere, ca și la început.

Dacă erupțiunea ar fi stat în legătură cu fântâna, atunci apăsarea trebuia să scadă, cel puțin încâtva.

Aceasta o susține și inspectorul de mine Hugo Böck.

Alții însă spun, că erupțiunea este în legătură cu fântâna de gaz. Și anume ar fi provenit din cauza umplăturilor neperfecte ce s'au făcut în fântână.

Dintre umplături, cea mai din jos, e la afunzime de 120 m. De aici în jos țeava nu e umplută, cu toate că și aici sunt straturi puternice de gaz. Din acestea gazul a străbătut prin straturile ce sunt mai deasupra până ce a isbucnit.

Că oare, care dintre acestea păreri ar corespunde adevărului, se poate constata, dacă timp mai îndelungat se observă ieșirea gazului. Anume, dacă închizându-se fântâna de gaz în locul unde a erupt, crește cantitatea gazului, semn că este în legătură cu fântâna și a provenit din umplăturile neperfecte; iar dacă nu crește cantitatea gazului, atunci erupțiunea se atribuie cutremurului de pământ.

Și cu deosebire trebuie constatat, dacă a provenit erupțiunea din cauza umplăturii neperfecte, căci în cazul acesta, fântâna nici când nu se va putea închide perfect, și așa nici nu se va putea folosi, căci totdeauna gazul va erupe pe de laturi. Așa, că n'ar rămânea altceva, decât să se astupe cu totul această fântână și să se sape alta, iar umplătura și întărirea aceleia să se facă chiar dela început.

Atunci se poate să ajungă la ceva rezultat, dar și atunci pentru aplicarea gazului în industrie nu este de ajuns numai o singură fântână și nici nu este potrivită. Ci trebuie săpate mai multe fântâni. Astfel gazul se împărțește și se poate folosi mai ușor.

Că ce se va face, e taina viitorului. Să nădăjduim însă, că Dumnezeu ne va cruța de o primejdie, care în tot momentul poate să vină asupra noastră.

Ion P. Câmpianu.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

țărani ar indica originea acestora din țara românească.

Emigrarea dela nord la sud peste Dunăre a fost totdeauna și se observă și astăzi. Același fenomen se observă întocmai dealungul Carpaților și a altor graniți. Dar, precum am spus, numirea nu poate sta în legătură cu emigrarea, ci cu caracterul ținutului în care locuiesc țărani din Craina.

O graniță precisă nu se poate fixa între aceste două curente, fiindcă se întâmplă un amestec continuu între ele. Astfel un argument însemnat de înaintarea populației cu limbă de caracter bănățenesc dinspre vest înspre Dunăre — ca un exemplu al amestecului amintit — este numele arborelui *giugastru*. L-am înregistrat cu acest fonetism în satul Reca, care e așezat într'o vale, de unde interesul vieții îi duce pe români — cu sălășele — mai mult spre munteni, dar are ieșire imediată la Dunăre. După fonetismul graiului de aici trebuia să sune *jugastru* (cu j). A rămas însă cu fonetismul populației care l-a importat dinspre vest și care nu-l putea pronunța altfel decât așa cum sună acolo unde crește acest arbore⁵⁾.

D. Weigand l-a cules tot în forma *giugastru* în *Povârșca* (regiune de Marginiți) fără a-l putea explica⁶⁾ fiindcă nu s'a gândit la faptul geografic amintit mai sus.

Iată cum se poate vedea și infiltrarea de elemente din o parte în alta.

Cu toată fuziunea de elemente ce se produce acolo unde două populații se ating, totuși o graniță se poate trage tocmai pe acolo pe unde se produce acest fenomen. În cazul nostru granița sau mai bine zis linia de fuziune merge astfel: Tăchia, Sâp, Reca, Vratna, Iabucovaț și apoi se pierde spre Miroci și Plamma, cari sunt ultimele puncte de unde am putut culege date. În unele puncte e mai puternic un curent. (În Vratna de ex. cel din vest) iar în altele celălalt. (Așa este Iabucovaț).

Afară de acestea trebuie amintită numirea de *Mistrișoi*⁷⁾, care există pe ambele maluri ale Dunării, în regiunea aceasta. Aceștia sunt cei cari fac căsătorii mixte: un tânăr din Serbia ia o fată de peste Dunăre sau viceversa. Tot așa se numesc și copiii lor. Avem deci în această numire ideea de „amestecați”, fenomen care se întâmplă totdeauna dealungul granițelor, dar nici o parte, după cât știm, nu e legat de o numire specială ca aici. Aceasta arată vechimea noțiunii de graniță ce a existat între românii de pe malurile Dunării, dar în același timp și amestecul continuu ce a trebuit să se întâmple între populațiile de pe un țărm și celălalt, ceea ce de altfel întărește și mai mult ceea ce spuneam mai sus despre țărani.

Ideea că sunt sub stăpânirea sârbească, face ca de multeori acești români să se numească și „sârbi”, înțelegând prin asta „supuși, cetățeni sârbi”. De aceea trebuie să întrebăm pe țărani care convorbești, ce limbă mai știe, ce limbă a învățat ca copil, pentru că să ajungi, încetul cu încetul, să afli și să declare singur că e român. Iți va spune atunci că dela „muica” românește a învățat, dar că el e sârb, iar limba lor românească e „proastă” nu e ca cea din *Vlașca* (sau *România*).

Acest fapt ne arată cât de atenți trebuie să fim în asemenea cercetări. Ne mai dă de bănuț, că numirile din autorii vechi despre popoarele ce locuiau în țările noastre, stăpânite odată de bulgari, unguri, etc., au putut să fie date în chipul arătat mai sus, aplicându-se numele stăpânitorilor și la supușii de altă limbă.

Din cele discutate cu privire la vechimea românilor din Serbia reiese că aceștia au asimilat o parte mare de slavi (Sârbo-Bulgari). Aceasta s'a văzut mai ales din toponimie.

Dar jertfele acestei lupte de asimilare sunt mulțimea de slavisme noi intrate în graiul româ-

⁵⁾ Comp. — în legătură cu aceasta — cum deduce Schrader (Die Indogermanen, Leipzig, 1911) din existența numelui de pește *šipar* la popoarele germanice, că acestea au locuit și pe lângă Marea Neagră, în care trăiește acest pește. Cuvântul este deci și el un fenomen etnografic când îl studiezi după întinderea geografică a lui.

⁶⁾ „Nicht zu erklären vermag ich *dzugastru* (cit. giugastru)... trotz *zug, zoi, zur*, etc. (cit. jug, etc.).

⁷⁾ Cuvântul e derivat din *mistref* (mai vechiu *misteŕ), care e latinul *misticus*, „né d'une race mélangée” (e atestat cu acest înțeles în Hieronymus) Corespunde francezului *métis*.

nesc, socotind numai după cele ce am constatat în Craina.

De aici înainte situația se va schimba. Nu vor mai fi în luptă numai puterile proprii ale celor două popoare, ci sârbii vor fi ajutați și de forța pe care o dă statul. Românii vor rămânea pe un nivel tot mai jos, pentru că nu vor putea lupta mai departe, decât tot cu vechea armă a rezistenței de rasă, care oricât de puternică ar fi, cu greu va mai putea rezista armelor moderne de asimilare: școala și armata. Pentru știință însă, în momentul de față, tocmai această situație este priincioasă. Dintr'un astfel de ținut unde nu s'a scris niciodată un cuvânt românesc, unde influența cărțurărească prin limba națională nu există, se pot aduna date mai pure, mai sigure, nu numai de limbă, dar de tot ce e important ca vechime în viața unui popor.

In zori

de Const. A. Giulescu

Se ridica o geană de lumină din întunericul pădurii Cotoșmanului, când am pornit cu trăsura din satul Brăniștea.

Șoseaua de curând împietrită scăpăra dungi de lumină sub copitele cailor, ce urcau tot mai greu spre dealul Sarului, pe cotituri săpate în mături pietroase, mărginite pe dreapta cu păduri de fagi, iar pe stânga cu iamașuri înverzite, ce se prelungeau până departe în luncile Bucovului.

Clinchetele clopoștelor răsuna în hohotele pădurei — deșteptată par'că din somn, și mureau în huetul vâlcelelor depărtate.

Zorile vesteau începutul unei frumoase zile de primăvară. Paserile sprintare mișunau prin ramuri, urând bunăvenire craiului zilei ce le alinta cu drag de pe creasta unui deal împădurit.

Mergeam agale în urma trăsorii pe o cărare lăaturalnică, lăsați în dorul amintirilor.

Și cum ne torceam fiecare firul gândirilor, Moș Tudor prinse a-mi povesti o întâmplare din tinerețe:

— Vezi tu, prietene, podul pe care-l trece trăsura? Pe când eram ca tine nu era de piatră, ci de lemn. Căci statul era mai econom pe vremea de atunci. Se cheltuiau bani mai puțini și trebile mergeau mai bine. Se simțea românul mai în largul lui și pace.

Căci dacă are bani, are de toate. Pune căciula pe o ureche și nu-i pasă de vreme rea.

Era mi se pare tot în luna florilor. Se apropiu Rusaliile cu călușii. Soarele ne privea ca și acum de pe vârful muntelui. Imprejurimile sburdau de viață, iar codrul era îmbrăcat și tânăr ca și acum.

Mă rog, tot ce vezi azi, era pe la 1832. Căci firea tot aceeași rămâne: mereu tânără și frumoasă; numai noi ne schimbăm, ne trecem cu anii cari se duc!..

Pornisem ca și azi de cu noapte spre orașul Râmnicului să duc banii la visterie — căci eram parcălab peste zece comune vecine cu satul nostru, și aveam cu mine aproape șase sute de galbeni.

Ce vremuri mai erau, Doamne! Și ce bogată și mănoasă era țara noastră!

Azi, toate s'au subțiat! Sciviseală în tot ce vezi cu ochii! Până nici pământul nu mai poate da belșugul de altădată. Căci cu anii cari trec, glodul produce mai puțin, pe când lumea tot sporște, iar mijloacele de trai par'că rămân aceleași.

Aveam o copilă de șaptesprezece ani. Frumoasă, ca floarea primăverii, și cuminte de nu-i mai aflam păreche. O luasem cu mine s'o duc la școală în orașul Râmnicului.

Plecasem cu frică la drum, căci nu de multă vreme se svonise, că banditul Radu Mătrăgună stă ascuns prin stufărișul Cotoșmanului, pândind ca într'o noapte binevenită, să coboare pe la curtea boerească diu Melinești, ca să mai stea de vorbă cu cele fete boerești.

Cum urcam cu trăsura în pasul domol al cailor, nu grăiam nici eu, nici fata; căci ne furase mintea cântecul păsărelelor și murmurul părăiașelor, ce se alintau cu drag în aerul răcoros al dimineții, îmbalsamat cu mirosul florilor și frunzelor umede de roua nopții.

În urmă, sub aripa dealului, sta satul într'o pânză de fum, cu casele-i văruițe, cu coșarele acoperite de stuf, și cu biserica înaltă, din a cărui

turlă venea plângând vaetul clopotului, ce chema pe credincioși la rugăciune.

Era mi se pare în a treia duminică după Paști...

Oamenii erau mai milostivi pe atunci și purtau mai multă cinste și dragoste celor sfinte.

Azi s'au schimbat. Cu arcanul nu-i mai prinzi la sfânta biserică. Au nitat până și semnul sfinte cruci.

Dar așa e omul. Numai la nevoie și nenorocire cheamă pe Domnul în ajutor!..

Și cum îți spusei, urcam cu trăsura pe drumul acesta, înfiorându-ne numai de frumusețile pădurii.

Dar când să trecem podul pe care ți-l arătai, răsări ca din pământ un om spătos, cu barba și părul cârliontat, înalt de statură și chipș, purtând pe umăr două carabine, iar la brâu cuțite și iatagane turcești.

— Mătrăgună, tată, zise fata prinzându-mă de braț și tremurând de spaimă.

Căii se opriră locului, iar vizitiul se făcuse ghem pe capră.

— Ai ceva bani de prisos boierule, mă întrebă banditul cu o voce răgușită?

— Am banii stăpânirei, Mătrăgună. Sunt sărac și muncesc ca să-mi pot agonisi traiul casei. Dacă-ți folosesc banii ce-i am, ia-i, dar lasă-ne viața, și fie-ți milă de copilă, care e tânără, prea tânără!..

Banditul se uită înduioșat când la mine, când la fată. Deodată îmi zise:

„Dacă este așa, nu-mi trebuie banul tău, nici al stăpânirei. Noi luăm numai din prinosul bogatului, care are mai mult decât îi trebuie, și care răpește dela sărac și bruma ce mai are. Fi liber. Vezi-ți de drum! Dar bagă bine de seamă, să fie adevărat ce spui, căci altfel tot cu mine te întâlnești!

Mulțumindu-i pentru mărinimie, am pornit iar la drum în goana cailor.

Soarele se ridicase cât o statură de om deasupra dealului. Printre cei trei fagi scorburoși ce-i vezi colo în marginea stufărișului, a pierit banditul, înghițându-l întunericul codrului.

Trecut-a de atunci amar de vreme, și pare-că nu-i decât eri! Toată priveliștea pe care ți-o spusei o port coala în suflet, o simt, o trăiesc de multe ori.

Copila am pierdut-o un an în urmă. Poate din spaima ce-a cuprins-o, poate că așa voit-a Dumnezeu!

Căci a bolit zece luni, cu mintea lătăcită, cu privirea stinsă, și avea spasmuri în revărsatul zorilor, când paserile sprintare mișună prin ramuri, și când părăiașele se alintă cu atâta drag în aerul răcoros al dimineții.

Ajunsesem în acest timp pe culmea Sarului, de unde șoseaua cotește la dreapta, coborînd spre apa Luncavățului — un răușor spumos, ce-și duce cu multă gălgăie undele pe sub bolțile de răchiti și printre aleile de plopi și arini stufoși, ce se întind pe toată valea satului în jos.

După un popas de zece minute, am pornit iar la drum, în clinchetele clopoștelor, ce pieriau în huetul vâlcelelor depărtate. Moș Tudor, cu privirea rătăcită în negura pădurei, oftă din adânc, își rezemă capul de umărul meu, și închise ochii, void par'că să vadă mai limpede întâmplarea, pe care mi-o zugrăvisse cu atâta durere în suflet!..

Cărți

Cartea neamului, pe 1912, de *Emanoil Elefterescu*. Vălenii-de-munte. Tipografia „Neamul Românesc”. Prețul 2 coroane. — Autorul are un deosebit merit prin editarea unei cărți care apare odată pe an și cuprinde date istorice, tradițiunile, credințele și datinile poporului român aranjate lunar, literatură și calendar pe anul respectiv. Felul cum e redactată această carte, o face absolut necesară tuturor și este astfel cea mai bună pentru popor.

Calendarul istoric din acest volum, împrăspătează în mintea cititorului faptele mărețe din trecutul neamului nostru; explicațiile datinilor noastre sunt de mare valoare pentru noi, iar în partea literară, avem

frumoase bucăți moralizatoare scrise într'un stil limpede și curat românesc. „Cartea Neamului” este superioară tuturor cărților de acest gen și tuturor calendarelor cari populează librăriile fără să aducă vre-un folos mai vădit publicului. Recomandăm cu toată căldura această carte, care nu e nici scumpă, putând cel din urmă țaran s'o aibă în casă. Se poate cumpăra dela Librăria Diecezană din Arad, care expediază și la cerere, contra costului de 2 coroane plus porto.

Cronica feminină

Psiho-fiziologia femeii

Constatăriile unui savant german

de I. Scurtu

În artă, în literatură, în politică, dar mai presus de toate în viața trăită, femeia este ingerul și demonul, raiul și iadul, biruința și catastrofa, cerul și marea, luna și fulgerul, — tot binele și tot răul ce ne poate ajunge.

În sufletul celei mai senine femei se ascunde acelaș mister de nepătruns, care aruncă flăcări sinistre din ochii femeilor fatale. Fericitor pentru unii, acest etern mister al femeii poate distruge, precum a distrus de mii de ani, sufletele cele mai întregi ale bărbaților.

Pân'acuma, știința n'a fost în stare să ne dea absoluta deslegare a tainei sufletului femeii. Pictorii, sculptorii și mai ales poeții, conduși de geniul artei, văd și simțesc, prind și lămuresc elementele de vrajă ale ingerului demon cu dulcele și amăgitorul chip, dar operele cele mai splendide ale artei n'au putut să descopere legile psiho-fiziologice ale sufletului femeesc.

Un savant german, profesorul dr. Hugo Sellheim, ginecolog la Universitatea din Tübingen, a publicat de curând o carte, încercând deslegarea științifică a problemei.

Interesanta operă — „Das Geheimnis vom Ewig-Weiblichen” — s'a tipărit în editura Ferdinand Enke din Stuttgart. Câteva spicuri dintr'însa cred că vor interesa pe cititorii — de ambele sexe.

Profesorul german a cercetat deosebirile psiho-fiziologice dintre bărbat și femeie. Concluziunea sa este, că tinerețea prelungită ar constitui chintesenta firei femești.

În cantitatea sa de anatomist și de ginecolog, dr. Hugo Sellheim constată că energiile vitale ale corpului femeiesc întrec pe ale bărbatului. Însăși dezvoltarea mai grabnică a femeii dovedește acest lucru. O fată, a cărei greutate e mai mică la naștere, va cântări, în cursul anilor de creștere, mai mult decât un băiat de aceeași vârstă. Această evoluție mai promptă a femeii nu se observă numai la oameni; ea este un fenomen foarte răspândit în domeniul zoologic.

Fetele ajung mai repede ca băieții vârsta maturității. La douăzeci de ani, o fată este pe deplin dezvoltată, pe când tinărul de aceeaș vârstă mai are de străbătut o evoluție de câțiva ani.

Cauza acestei grabnice creșteri a femeii se explică prin asimilarea mai energică a hranei și prin capabilitatea superioară de-a contribui la înțărirea vieții organice. Femeile și copiii au puterea de-a se lecu mai ușor de leziunile corpului, îndură mult mai bine ca bărbații diferitele operațiuni chirurgicale și se regenerează mai repede. Activitatea simțurilor la femei se aseamănă foarte mult cu a copiilor. Puterea receptivă (sensibilitatea) este mai mare la bărbați, pe când puterea reactivă (iritabilitatea) este mai mare la femei. Faptul că femeile roșesc atât de ușor — expresia cea mai omenească a sentimentelor — arată iritabilitatea urcată a firii lor. Acelaș lucru îl dovedește predispoziția specială a femeii de-a plânge și de-a râde.

Asemănarea dintre femei și copii se arată foarte limpede în mimică. Fiziionomiile femeilor și copiilor sunt extraordinar de mobile, pe când ale bărbaților sunt mai mult împietrite.

Tactul, impulsivitatea, simțirea profundă, tandrețea, jertfirea de sine, pasiunea și dragostea de copii sunt însușiri femeiești, cari se explică prin fondul de specială viitabilitate al femeii.

Ca și copiii, femeile se obosesc mai repede, nu pot să reziste eforturilor îndelungate și foarte ușor trec dela o preocupare la alta. Bărbații sunt mai concentrați, femeile mai distrase.

Calitățile intelectuale ale femeilor se aseamănă și ele mai mult cu ale copiilor, decât cu ale bărbaților. Femeile și copiii au un interes mai mare pentru mediul cel mai apropiat, pentru partea decorativă, individuală, specială, concretă; dimpotrivă, bărbații preferă ceace este depărtat, folositor, general, abstract. De aci talentul femeii pentru viața practică și predispoziția bărbatului pentru gândirea abstractă. Femeia pornește dela faptele din nemijlocita ei apropiere, se orientează repede în situațiile grele și se adaptează ușor schimbărilor. Metoda cugetării bărbătești este puternică, dar produce încet; cugetarea femeilor și copiilor se distinge prin reacțiunea imediată și prin grabnica pricepere. Inima femeii simte mai repede și de obicei mai exact. Ceace bărbatul, adeseori, nu poate să descopere printr'o lungă reflexiune, femeia ghicește numai cu ajutorul simțurilor ei, fără nici o efortare și cât ai bate în palme. Femeile citesc ușor, repede, mult, ca și copiii, dar citesc, firește mai superficial ca bărbații.

În viața sufletească a femeii, fantazia întrece rațiunea, simțirea întrece mintea, voiciunea tinereții întrece liniștea maturității. Așa a fost de când e lumea și va fi așa, cât va fi o lume. Grecii vechi erau măestri neîntrețuți în arta de a izola elementele caracteristice ale sufletului omenesc, înfrunzându-le și armonizându-le prin figuri ideale. Statuile zeitelor antichității grecești Diana, Venus, Minerva, Junona — toate înfățișează tinerețea perfectă ca notă esențială a firei femeiești.

Prelungita tinerețe a femeii este hotărâtoare pentru căsătorie. De aceea, savantul german cere căsătoriei să completeze pe bărbat și femeie sufletește și fiziologic. Unde există o cultură sănătoasă, diferențele între sexe sunt foarte pronunțate, fiecare sex influențând în bine și desăvârșind pe celălalt. Cultura modernă, cu multele-i elemente bolnave, nivelează sexele și contribuie astfel la degenerarea lor. Vieța cea adevărată, vieța simplă, este dimpotrivă o necontenită încercare de a restabili și de a păstra echilibrul, armoniei între sexe.

Legile naturii pretind complectarea sexuală între femei mai tinere și bărbați mai vrâstnici, legând în chip armonios tinerețea femeiască și maturitatea bărbătească.

Întelepciunea populară ține seama, instinctiv, de această lege a naturii, cerând ca nevasta să fie cu câțiva ani mai tânără ca bărbatul. După teoria doctorului Sellheim, desăvârșita armonie sexuală se poate realiza prin potrivirea următoarelor vrâste: la bărbat 18, 22 jumătate, 27, 31 jumătate, 35, 39, 45, 49 jumătate, 54, 58 jumătate, 63, iar la femeie: 14, 17 jumătate, 21, 24 jumătate, 28, 31, 35, 37 jumătate, 42, 45 jumătate, 49.

INFORMAȚIUNI

Arad, 16 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată neînsemnată schimbare în temperatură, mai târziu vânturi, pe alocurea la nord și vest ploi.

Prognostic telegrafic: vreme moderată, apoi vânturi, pe alocurea ploi.

Temperatura la amiază a fost de 4.8 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.78
" " maiu	" —
Secară pe aprilie	" 10.18
Cucuruz pe maiu	" 8.43
Cucuruz pe Iulie	" 8.47
Ovăs pe aprilie	" 9.65

Ce-i fericirea?

Așa-i viața. Cauți fericirea mereu, o alungi fără preget și tot nu o ajungi. Ți se pare une-ori așa de aproape..., îi vezi vălul trandafiriu, sbătându-se 'n adieri de

primăvară și simți uneori fiorii ce te încearcă, în atmosfera dulce încărcată de parfumul suavei sale făpturi, care... în acest timp amăgește alte mii de ființe, ca tot așa să alunge o... părere, ce a trecut fără să o fi întâlnit.

Și goana nebună după fericire urmează înainte fără răgaz. Lumea se primenește meru, unii mor, alții se nasc, și toți aceleași iluzii le gonesc și toți fără rezultat.

Cine-ar ști să-ți spună ce e fericirea?

Multe, foarte multe doctrine s'au pronunțat asupra acestei chestiuni. Dar nici odată n'a izbutit o singură explicație măcar. Ziceau unii că fericirea e un țărniș îndepărtat spre care plutește încet pe marea vieții, ce își înalță mereu talazurile sale înfricoșate. Cei mai mulți se prăpădesc în adâncimile valurilor. Abia foarte puțini sunt aceia, cărora le reușește să se apropie cât de cât de acel țărniș al fericirii, unde e vecinica primăvară și cântul de paseri și parfumul de flori; unde neîncetat cântă Serafimii în dulcea armonie și unde inima-ți sbuciumată află alinare în mângâierile huriilor lui Mohamed.

Azi se pare că toată clipa își ascunde fericirea sa. Și e fericit acela, care stoarce fericirea clipelor vieții sale. E fericit fluturașul veșnic strălucitor, ce-și scaldă aripa sa diafană 'n razele mulcome ale soarelui de maiu — aburând din sân în sân de floare, să le soarbă cu nesat stropșorul de miere ce-l ascund petalele lor parfumate.

Și câtă vreme a trecut, cât sbucium și câtă durere am încercat mii și sute de mii de ani dearândul, ca să înțelegem un simplu, un mic adevăr ce ni-l repetă clipă de clipă întreaga natură, decăteori pământul pustiu și înghețat își schimbă haina cenușie cu haina verde de sărbătoare, cusută cu minunățiile primăverii, cu ghiocole, vioarele, lăcrămioare, roze; de câte ori cucul prooroceste și privighetoarea cântă, alintând în valul cântecului său inimi îndrăgostite; și de câteori lunca sună de clinchetul coasei și de pocnitul bicului plugarului ce-și ară pământul.

Fiece floare ascunde-un strop de miere, și toată clipa își poartă fericirea.

Întelepciunea vieții rămâne: să nu scapi nici o clipă netrăită. De nu — spuneți d-voastră un lucru mai cuminte.

Op.

Despărțământul „Astrei” din Befuș conform uzului și îndemnat de succesele obținute în anii trecuți, și-a reînceput prelegerile populare de iarnă.

Duminecă în 12 noembrie n. s'a ținut prima prelegere în localitatea casinei române, în fața unui public ales.

D-na *Viora dr. Ciordaș*, ne-a citit specimene din poeziile proprii inedite. Aceste poezii lirice de o rară duiosie au fost ascultate cu drag.

D. dr. *Ioan Ciordaș* a ținut o conferință interesantă și instructivă din domeniul juridic despre pedepse.

Prelegerile vor urma peste iarnă în toate duminicile.

Aviz. Direcțiunea organului săptămânal din Iași „Timpul” caută corespondenți în Berlin, Paris, și Londra. Ofertele dimpreună cu o corespondență de probă să se trimită la redacția „Timpul” str. Stefan cel mare 47. Iași.

Nouii cardinali. În ședința proximă a consistorului papal se vor alege 18 noui cardinali. Afară de aceștia va numi papa încă trei și a nume pe patriarhul de Lissabona, Monsignore Bello, pe arhiepiscopul de Quebec (Canada) Monsignore Begin și pe arhiepiscopul de Bologna, Monsignore Della Chiesa.

Populația Italiei. După recensământul din ăst an Italia are 35,959.077 locuitori, deci față de recensământul din 1901 se arată un spor de 2,211.400 suflete.

Magistratul din Belgrad la Paris. Din Paris se anunță: Comitetul municipalității a primit azi cu solemnitate pe magistratul orașului Belgrad. Rousset președintele comitetului a adresat un scurt discurs de bineventare oaspeților, spunând, că magistratul din Belgrad reprezintă poporul sârb.

Davidovici a mulțumit din partea magistratului pentru afabila primire.

Dela curtea regală română. MM. LL. regele și regina își vor relua reședința în București la 14 noembrie.

AA. LL. regale principele Ferdinand și principesa Maria, vor sosi în București, în cursul săptămânei viitoare.

Scumpirea berii. Fabricanții de bere din Budapesta văzând că prețul berii ce se vinde în cârciume e prea urcat în raport cu prețul de fabrică, s'au hotărât și ei să ridice prețurile, motivând scumpirea berii cu scumpirea cerealelor și accentuând totodată, că consumanții nu vor suferi de loc pe urma acestei scumpiri, de oarece cârciumarii vor putea să mențină prețurile curente fără să păgubească ceva. E întrebare însă dacă vor fi aplicați cârciumarii să renunțe la venitele de până acum!

În cazul acesta tot noi, bieții consumanți vom simți urmările scumpirii.

Mascagni capelmaistru la opera din Viena. Direcția operei imperiale continuă în tăcere tratativele cu Pedro Mascagni și se speră, că maestrul va accepta contractul.

Tratativele au ajuns atât de departe că e probabil că Mascagni să fie prezentat încă în iarna aceasta în calitate de capelmaistru la Operă.

Plenipotențiar român decorat. M. Sa regele Carol a conferit d-lui C. Diamandi, marea cruce a meritului civil, cu prilejul remiterii scrisorilor sale de rechemare.

Ziarele bulgare relevă calitățile ministrului român zicând, că a lucrat la apropierea bulgaro-română și va lăsa cele mai bune amintiri în Bulgaria.

Concert și teatru în Lipova. Tinerimea română din Lipova și jur cu concursul reuniunii de cântări „Doina”, de sub conducerea inv. Iuliu Putici, aranjază sâmbătă, în 12/25 noembrie a. c. în localul „Regele Ungariei” concert și teatru. Începutul precis la 8 ore seara.

Nou ziar german în capitală. Cunoscutul publicist maghiar Vészi József odinioară șef-redactor la „Budapesti Napló” va scoate în curând un nou ziar în limba germană „Budapester Presse”.

Împăratul Wilhelm bolnav. Din Berlin se anunță, că împăratul Wilhelm a fost silit, suferind de influență, să abandoneze programul, de a călători la Baden-Baden, unde era să ia parte la vânătoare.

Constituire. Societatea academică „România Jună” din Viena s'a constituit în adunarea generală din 5 noembrie a. c. în următorul mod:

Președinte: Alexie Voitschi, cand. în drept; vice-președinte: Ionel Hozan, cand. în drept; secretar de externe: Gheorghe Fridge, cand. în drept; secretar de interne: Constantin Cimponeriu, stud. exp.; casier: Ioan Lelcu, cand. în litere; controlor: Romul Mărcuș, stud. exp.; bibliotecar: Toader Tabic, cand. ing. forest.; econom: Ilie Bruja, stud. med. În comisia de revizuire au fost aleși domni: Iuliu Crișan, cand. med. Dominic Medrea, cand. med. și Remus Doctor, cand. med.

Advocat nou. D. dr. *Ioan Moldovan*, originar din Farkasrév (Marmăția) a depus cu succes cenzura de avocat înaintea juriului din Budapesta. Suntem informați, că noul avocat se va stabili în Aleșd. (Bihor).

Felicitări!

Cununie. D. *Vicențiu Radu*, abs. de teol. (Icloda) și d-șoara *Silvia Buibaș* (Bucovăț) își vor serba cununia în 19 noembrie n. a. c.

Felicitări!

Din recensământul anului trecut. Foaia oficioasă în numărul de azi publică datele recensământului anului trecut pentru orașele și comunele cu o populație ce trece peste 10.000 locuitori.

Din aceste date, putem vedea că Budapesta — scotind și garnizoana — avea anul trecut 880.371 locuitori. Garnizoana atinge cifra de 16.636. După Budapesta primul loc îl ocupă Seghedinul cu 118.328 locuitori dintre cari 3.022 militari. Într'al treilea rând vine Szabadka cu 94.610 locuitori fiind scotiți între aceștia și 1.378 militari. Urmează apoi Dobriținul cu 92.729, (1576 militari); Pojon 78.223, (4764 militari); Timișoara 72.555, (4084 militari); Kecskemét 66.834, (1118 militari). Oradea-mare 64.169, (3135 militari); Arad 63.166 (1197 militari); Hódmezővásárhely 62.445 (5179 militari); Cluj 60.808 (2327 militari).

Cu o populație între 50 și 60 mii sunt numai două orașe: Ujpest 55.197 și Miskolc 51.459.

Mai mult decât 40 mii au următoarele orașe: Pécs 49.882, Fiume 49.806, Győr 44.300, Kassa 44.271, Bichișciaba 42.599 și Brașov 41.056.

Peste 30 mii locuitori au orașele: Nyiregyháza, Székesfehérvár, Kiskunfélegyháza, Măcău, Sztarmárnémeti, Cegléd, Sopron, Neoplanta, Sibiu, Szentes, Elisabetopol, Szombathely, Zombor și Kispes.

Între 20 și 30 mii locuitori au 27 orașe. Între acestea sunt: Szolnok, Nagykőrös, Eger, Várșeț, Chichinda-mare, Becicherecul-mare, Murășosorheiu, Rákospalota, Kaposvár, Karcag, Komárom, Sighetul Marmăției, Panciova, Pápa.

82 orașe au între 10 și 20 mii locuitori.

În Croația și Slavonia: Agram are 79.038,

Eszék 31.388, Zimony 17.131. In afară de acestea mai sunt încă 5 orașe cu o populație peste zece mii.

Catedră pentru arta cruțării (economie). La universitatea din Wiscosin (America) se va întemeia de curând o nouă catedră, ai cărei profesori vor instrui femeile cum trebuie să poarte o gospodărie rațională și cum se poate cruța în mod cuminte în sânul familiei. Conducerea universității a editat o publicație în care se arată, că populația Statelor-Unite cheltuiește anual 10.000 dolari pentru alimente și vestimente. Cumpărările le fac de cele mai multe ori femeile, cari în foarte multe cazuri au prea puțină idee despre adevărata valoare a banilor și a propaga principiile cruțării este chemarea noii catedre.

Coroane eterne. Șef-contabilul băncii „Agricola” din Hunedoara, d. Virgil Comșa, în loc de cunună peritoare pe cosciugul mult regretatului său unchiu Petru Indrieș, fost notar penz. în Sibiu, dăruiește cor. 10 la fondul dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de moți, aplicați la meserii. — La același fond au mai dăruit: Ioan Prescure, cand. de adv. (Retișdorf) 1 cor., Lazar Tomici, sodal barbier 20 bani, iar participanții la conferința învățătorească din tractul Alba-Iulia la propunerea parohului catihet Ioan Neagoe (Stremți) au dăruit cor. 12.10. Starea fondului cor. 1145.13. Pentru primos aduce calde mulțumiri, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”: Vic. Tordășianu, prez.

Concert și teatru în Recița-montană. Reuniunea rom. de cântări și muzică din Recița-montană aranjează duminică la 19 noemvrie 1911, în localitățile „Casinei române” reprezentațiune teatrală și concert. Se vor reprezenta „Nevasta lui Cerceluş”, farsă într'un act, de P. Locusteanu. Buchetel, monolog predat de d-șoara Aurelia Șerban. „Cinematograful” comedie într'un act de D. Boșca. Velcean: „Cimpoiașul” cor mixt cu solo de bariton susținut de d. P. Stoica. Vidu: „Pui de lei”, cor. mixt, cu acomp. de pian, susținut de d-na Roza Micu.

Mulțumită publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjată în 5 noemvrie st. n. de către Societatea română din Mediaș, din prilejul sfințirii școlii gr-or. română din loc a rezultat un profit curat de 97 cor.

Suprasolviri au făcut următorii domni: Anastasiu Boiu, dirigent la „Albina”, dr. Dionisiu Roman, avocat câte 20 cor., Adam Stan, casier la tren, Romul Mircea, protopop, Ioan Sava, cont. câte 10 cor. N. N. 7 cor. Mihai Popoviciu, casier la „Albina” 5 cor. Ioan Moldovan, protop. gr.-cat. 4 cor. Atanase Popoviciu, comerciant, Neumann Bernát, Ion Hotia, executor, câte 5 cor. N. N. dr. Negrea, câte 3 cor. dr. Bleahu, Grünfeld, Grünfeld, I. Kis, câte 2 cor. Pantilie Ivan, Boian 2.60, N. Pop, Demărtin, 3 cor. Racoti, I. Bărsan, Pop, E. Neamtu, câte 1 cor. E. Sămărghitan; 40 fil. D. Tufescu 20 fil. Neculae Călbureanu 60 fil. Ilarion Gheaja 1 cor. Vasile Langa 2 cor.

Exprimăm prin aceasta tuturor acestora precum și acelor doamne și dame, cari prin binevoitorul d-nealor concurs au promovat reușita petrecerii, cele mai sincere mulțumiri.

Profitul s'a împărțit în părți egale ambelor școale din loc.

Comitetul aranjator.

Sicinsky refugiat în România. Cu privire la evadarea lui Sicinsky depeși so-site din stațiunea dela frontiera austro-română Ițcani, spun că o persoană ale cărei semnalmente se potrivesc perfect de bine cu ale lui Sicinsky, mai ales în ce privește plombagiul de aur al danturei, a trecut la amiazi granița austro-română pe la Burdujeni, într'un vagon direct al expresului Berlin-București, refugiindu-se în România.

Persoana travestită în care autoritățile austro-ungare bănuiesc pe atentatorul evadat, Sicinsky, se urcase în tren dela o mică stațiune înainte de Rădăuți, însoțit de două persoane îmbrăcate în haine preoțești.

E probabil deci că după evadarea din închisoare, Sicinsky a stat câteva zile în apropiere de Cernăuți.

Explozie într'un torpilor al armatei comune. In dimineața zilei de 13 crt. torpilorul Kondor trebuia să plece din portul militar al Polei. Pentru a face pregătirile necesare plecării fochiștii Catona și Toth sub conducerea suboficerului-mașinist Ceh, reangajat, au fost trimiși în sala de mașini.

Suboficerul Ceh umblând la ventilul de siguranță al mașinei, din imprudența lui a explodat cazanul ucizând pe cei doi fochiști și rănind grav pe suboficer.

Fiind constat că, suboficerul a cauzat explozia, după vindecare va fi dus înaintea tribunalului militar.

Pentru ziua numelui. Membrii „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, culegătorii tipografi Dumitru Axente și Dumitru V. Poponea, au răscumpărat feliicitările de ziua numelui lor cu câte 2 cor. dăruite „Fondului de 20 bani” pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriașilor noștri. La același fond au mai dăruit: Ioan Dejenar, 40 bani Liviu Brote, restaurator, 1 cor. și Vic. Tordășian, prez. 10 bani.

Profețiile d-nei Théses. Intreaga lume cunoaște și vorbește despre profețiile acestei „Pythii” moderne din Paris. Anul trecut între altele profețiile moartea unei aviatice și a unei actrițe vestite precum și un războiu. Moartea aviatice Moore, pe câmpul dela Etampes și a artistei Lantelme, care în anul acesta a închis ochii pe veci, adevăresc cele prezise de doamna Théses. Iar evenimentele din Tripolis ne dovedesc, că războiul prezis de dânsa s'a întâmplat.

— Despre anul viitor 1912 spunea că va fi un an nenorocos, de oarece regentul acestuia este planeta Mercur, a cărei influință asupra pământului va dura 32 de ani. In anul 1912 totuși nu se va începe încă războiul cu Germania (se înțelege războiul între Germania și Franța), care însă e inevitabil și a cărui izbucnire o profețește pe anul 1913. In anul viitor însă — spune d-na Théses — va arde un mare teatru, în ale cărui flăcări va peri una dintre cele mai însemnate figuri ale literaturii de azi. In luna martie vor avea loc mari încercări.

Anul ce vine prin urmare va dovedi sau va răsturna adevărul sau neadevrul profețiile d-nei Théses.

Aromânii și episcopul Emilianos.

Se știe, că episcopul grec Emilianos din Grebena (Turcia) pe când se ducea în comuna Grivade a fost asasinat împreună cu diaconul său în apropierea localității Pagadiște.

Ziarele grecești atât din Turcia cât și din Grecia s'au năpustit asupra aromânilor, pe cari îi învinuiau de acest dublu omor.

Bulgarii ca să complacă grecilor au început și ei să critice pe aromâni. Astfel ziarul bulgăresc „Pravo” din Salonic (Turcia) scrie: In părțile „Grebenei naționalitățile cari se ceartă între ele sunt grecii, aromânii și turcii. Aromânii ca în toate părțile imperiului o duc bine cu turcii; aceștia nu se tem de aromâni cari nu urmăresc vre-un scop politic iredentist și nu sunt deci dușmanii lor.

Ziarul continuă și încheie că asasinarea episcopului grec este un omor politic și cum dușmanii grecilor sunt turcii și aromânii este fapt pozitiv că el a căzut victima unei bande turco-române.

Chestia a fost adusă în fața parlamentului otoman de către deputații greci, cari au înfierat această odioasă crimă spunând și mai cu seamă Nallis, că aceasta se datorește aromânilor. Deputatul grec din Grebena, Busios, a luat cuvântul spulberând cele afirmate de colegul său și susținând că nu crede pe aromâni capabili de acest omor.

Insă din ancheta făcută de autoritățile turcești reese, că episcopul a fost împușcat de însăși grecii. Astfel ziarul francez „Progress de Salonique” în ultimul său număr

scrie că episcopul este victima unei crime ordinare, iar nu politice.

Banda executivă e compusă din greci cu căpitanii Ramis și Xifi, cari nutreau o ură neîmpăcată contra prelatului.

Iată și cauzele: Ramis înainte de a deveni șef de bandă a voit să ia în căsătorie pe fata lui Papa Ianis, pe care o iubea cu pasiune.

Părinții fetei au consimțit la această unire, prelatul însă cunoscând pe pretendent a interzis căsătoria, ceea ce a produs o acută durere în inima lui Ramis. Al doilea șef de bandă ura pe Emilianos, fiindcă nu-i dăduse un certificat de bună purtare în tot timpul cât a fost în serviciul episcopiei.

Ambii nedreptățiți au jurat răzbunare contra prelatului, cea ce au și făcut.

Deci avea dreptate săracul de Busios când spunea, că nu crede ca aromânii să fie așa criminali; poate că cunoște bine pe episcop, căci amândoi erau din Grebena!

Concert artistic în București. Luni 7 c. va avea loc în palatul Ateneului Român din București concertul cunoscutului cântăreț și profesor de canto Aurel Eliade, cu concursul d-lui P. Liciu dela Teatrul Național și al d-lor Tănăsescu, Ciulei și D. Ionescu elevi ai școlii de canto de sub conducerea d-lui Eliade. Intre alte bucăți, d. Aurel Eliade va executa și mai multe lieduri și balade germane din a căror interpretare profundă și ireproșabilă ca înțelegere artistică și muzicală, d-sa și-a făcut o adevărată specialitate.

Tenorii ciobani. Se va fi întâmplat poate ca un obscur cioban să impresioneze cu vocea sa pe vr'un trecător cu pricepere în ale muzicii și să fie smuls câmpului verde și să fie adus spre scena vre-unei opere.

De ce nu? N'au fost găsiți oare și poeți de geniu la coarnele plugului? Acum, însă, lucrurile se schimbă. Un ziar englez publică următorul anunț: „Se caută un tânăr care să pască vacile. Ofertantul trebuie să aibă o frumoasă voce de tenor și să știe cânta cântece dulci și melodice, pe când va paște vitele”. Se poate, că autorul anunțului speră, că muzica va avea o influență binefăcătoare a producției laptelui. Oricum, pentru talentele muzicale se deschide un viitor bogat.

Urmările unor discuții asupra războiului. Mai mulți mineri italieni și boemi din Brux au discutat despre evenimentele, cari se petrec la Tripolis. Minerii boemi au condamnat purtarea italienilor față de arabi și turci, din care cauză italienii s'au simțit jigniți și s'au luat la bătaie cu cuțitele. 2 italieni au fost omorâți, 2 grav răniți, iar 12 mai ușor. Și printre boemi sunt mai mulți răniți. Jandarmii intervenind au pus capăt bătăii.

Cablul Constantinopol-Constanța. „Adevărul” scrie: O telegramă din Viena ne anunțase săptămâna trecută că a expirat concesiunea societății germane pentru exploatarea cablului Constantinopol-Constanța.

Fiindcă țara noastră este interesată într'o măsură mare în exploatarea acestui cablu ne-am interesat de această chestiune și am aflat că telegramele erau eronate: „N'a fost vorba de expirarea concesiunii cablului Constanța-Constantinopol, care e dată de acum cinci ani pentru mai multe decenii, ci de cablul Constantinopol-Odessa, a cărui concesiune a expirat într'adevăr.

Cu acest prilej am întâlnit în București pe unul din directorii societății, care ne-a dat vre-o câteva amănunte interesante asupra cablului.

„Cablul, ne spunea directorul societății — pune în legătură directă Constantinopolul cu Berlinul. Comunicația se stabilește în 10 minute și se pot transmite și primi, în același timp, prin nouile aparate așezate acum două luni (Wheatstone duplex) 120 de cuvinte pe minut.

Berlinul poate să primească prin urmare și să transmită Constantinopolului 173.000 cuvinte pe zi.

Traficul crește mereu; cablul a transmis în unele zile câte 40 de mii de cuvinte ceea ce însemnează că sporierea se face foarte repede.

Pregătim pentru viitor aparate noi, capabile să transmită un număr și mai mare de cuvinte.

Am mai aflat cu ocazia acestor cercetări că prin cablul acesta și prin urmare prin București, trec toate telegramele de bursă din Paris, Londra, Bruxelles, Anvers, Berlin și Viena spre Constantinopol.

La început guvernul român își luase sarcina să acopere în limita sumei de 50.000 lei pe an diferitele societăți; cu toate acestea până astăzi nu numai că n'a fost nevoie să se acopere deficite, dar s'au câștigat în mijlociu vre-o 100.000 lei pe an.

Accidentul de automobil al ducesei de Parma. Automobilul ducesei de Parma s'a ciocnit ieri seara lângă Guntramsdorf cu un tren de marfă al gării locale. Doamnele cari se aflau în automobil, și anume ducesa de Parma cu fiica sa, principesa Francisca și două dame ale curții, au suferit ușoare contuziuni și criză de nervi.

Din Viena se anunță, că accidentul celor două principese de Parma e mult mai grav de cum s'a crezut la început. Medicii au publicat la amiază un buletin din care rezultă că ambele principese trebuie să stea în pat și nu primesc vizite. Medicii le-au recomandat liniște absolută.

Starea damelor de onoare e de asemenea gravă. Baronesa Harting are răni grave la gât. Cealaltă doamnă de onoare, marchisa Paulici, a căpătat leziuni la față.

Misiune militară română la Etampes. „Le Temps” scrie: O misiune militară română compusă dintr'un general și doi coloneli, va vizita încurând școala Blierot din Etampes și va studia felurile tipuri de aeroplane cari se află în această școală.

Aventura d-nei Curie. La 8 decembrie va avea loc în fața tribunalului polițienesc din Paris procesul intentat dnei Curie de către soția profesorului Lagevin. Aceasta vrea să dovedească că soțul ei a trăit într'o locuință comună cu doamna Curie.

Oferte de sărutat. Locuitorii orașului Parry, Okl., de mult ar dori să aibă o gară nouă de tren.

În zilele trecute venind prin oraș directorul căilor ferate din Santa Fe, 20 de fete, dintre cele mai frumoase ale orașului Parry, i-au oferit câte un sărut, dacă va clădi gară nouă.

Directorul le-a respins oferta, însă le-a promis, că va face pașii necesari pentru a se clădi gara....

Eroii văzduhului. Doi aeronauți din Paris, Jean Francia și Georges Oestreicher, s'au ridicat luni dimineața cu balonul „La Mouche II”, și tre-

când peste Strassburg, Nürnberg, Linz au sburat peste Carpați; a doua zi, marți după amiază, s'au coborât într'un sat din comitatul Ung. Au plutit în văzduh mai mult de 24 de ceasuri și au parcurs cam 1700 kilometri.

Aviatorii și-au continuat drumul cu trenul dela Budapesta la Paris.

Curiosități. O foaie bisericească (protestantă) spune că într'unul din institutele teologice ale țării noastre au fost pedepsiți 3—4 teologi, cari au jucat cărți în localitățile seminarului. Foaia aceasta mai spune că teologii cari învață jocul cărților n'ar trebui pedepsiți, pentru că (cităm textual): „la noi în Ungaria, pretutindeni se joacă cărți, casele domnilor noștri se susțin de-a dreptul din banii câștigați prin cărțile de joc; astfel că pe sate dacă nu știi mesteca foite, ești socotit de multeori ca un om înzestrat cu adevărat defect”.

— Cu alte cuvinte, viitorii preoți din comune ungurești, ca să nu fie învinovați de creștere defectuoasă, vor trebui neapărat să se perfecționeze și în jocul cărților. Fără comentariu.

Bibliografie

—x—

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

N. Iorga: Generalități cu privire la studiile istorice	—50
— Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX	10—
— Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte	—30
Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste	—40
Pavelescu C.: Poezii	3—
Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu	5—
Metodica limbii române de Gh. V. Costescu	5—
Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu	7—
Culea D. Sp. Învățământul despre natură în școala primară	3:50
Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre	2—
Metodica limbii românești de Lupu—Antoniescu—Nicolescu și Ciocărlie	5—
Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I.	4—
Marinescu—Avram Trepte didactice formale	3—
Davlov Jocuri și jucării pentru copii	1:50
Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan	1:50

Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I.	4—
Psihologia emfiscă sau știința despre suflet între marginile observațiunii de I. Popescu	4—
Scriptologia sau modul de a învăța ertitul scriind	1:60
Dicționar universal al limbii române de L. Șăineanu	8—
Metodul fenomenic aplicat la învățarea cetitului și scrisului românesc de Boieriu-Codrea	2—
Schițare de prelegeri pedagogice de I. Fr. Herbart trad. de Florea A.	1—

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școlile populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto postal.

— La comanda să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

POȘTA REDACȚIEI.

Alex. Țințariu. Va apărea în Poporul Român.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(66)

— Urmare. —

Flavian eși dimpreună cu Paulina afară dinaintea casei, unde ședea pe bancă un țăran tânăr, trist și amărît, impresurat de lumea, care asculta vorbele lui și ale preotului, care îl încuraja cu citate din sf. Scriptură și pentru ca să facă mai pipăibilă mângăierea, ținea în mână o sticlă cu ențian din care-i turna într'un păhărel și-l îmbia să bea, ca să prindă putere.

Tânărul țăran, după ce-și goli păharul, mai oftă de câteva ori din baerile inimii și începu apoi să vorbească:

— Era eri, nu, alaltăieri, când a venit la noi inimicul în zgomot de tobe, zbierând și urlând fioros. Unii se duseră mai departe, alții rămăseră. Nu știu ce o să mai fie și asta?

Să fiți văzut numai figurile acelea teribile de grenadiri, cu mustețile războinice, ca și când fiecare era gata să înghită câte-un om de viu. Acestea toate erau bune.

Iată însă, că aduseră la casa comunală antistia în frunte cu primarul.

Generalul îi salută dintru început, curtenitor, cu capela sa militară, pe urmă însă le ceru 12.000 florini, bani ca pedeapsă pentru răscoala miliției, care sumă avea să fie plătită numai decăt. Dar Dumnezeu să mă ierte, de unde era să se iee atâția bani?

Domnii noștri bogăți s'au dus din bună vreme. Ei au început rezbelul, când să ajungă însă treaba la „care pe care”, ei și-au salvat perucile; trebuind noi să ne dăm părul.

Chiar și domnii ceia din claustru, se făcură perduți, deși ne promisera semne și minuni. Noi am căzut în genunchi înaintea lor, târându-ne la picioarele lor, ca să ne ierte, nimenea nu voia însă să ne înțeleagă, înzadar ne-am rănit genunchii.

În Disentis precum și în celelalte sate era negru de soldați și casele erau captușite până la grindă cu dânsii.

Mâncau ca lupii tot ce găsiu, spărgeau lăzi și scrinuri, smulgeau vitele dela iesle și pe cele dela pășune și le duceau cu dânsii.

Puteau să-și ascundă ai noștri crițării ori cât de bine, căpăii aceia de francezi mirosau de departe și-i aflau.

Adio, voi bănuți mici și voi taleri frumoși. Aici izbucni durerea bietului Cajacos, în lacrimi amare.

Ascultătorii se întreceau, care de care să-l mângăie, iar preotul umplu încă odată păharul gol de pe bune.

Flavian scoase punga și îi întinse câțiva florini.

Acest exemplu voi să-l urmeze și d-șoara Paulina, dar când văzu punga frumos brodată a căpitanului, era p'aci să-și uite ce-și propusese. Nu își lua ochii de pe ea, până când acesta o vără iarăși în buzunar.

Cajacos primi darurile, cu cari îl miluiseră cei de față, cu o expresie de recunoștință caldă deși mută pe fața sa, apoi urmă să povestească mai departe.

— Astfel trecu o noapte îngrozitoare de veghe.

După aceasta urmă o zi și mai îngrozitoare pentru noi.

Dela casă la casă trecu porunca tirană, ca toți, cari locuiesc în Disentis, bătrâni, tineri, bolnavi și sănătoși să părăsească localitatea luându-și cu sine, fiecare ce poate duce și să iasă la câmp. Disentisul și frumoasa lui biserică trebuie să piară cu foc și cu pară.

Soldații, — cum li-e obiceiul, — sparseră ușile și ferestrele mănăstirii și pătrunseră înlăuntru, unde răscoliră toate ungherele.

Dupăcum se vorbește au găsit în edificiul cel mare la dreapta butoaie plne cu iarbă de pușcă și încă ceva și mai rău.

Ei iaca, ce era?

Uniformele zdrențuite și găurite ale companiei căpitanului Solomon, cari au fost păstrate într'o odăiță de lângă porțița de intrare!...

(Va urma.)

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci ro-
mânești. Cereți, preț curentul și
gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

T O T H I Ó Z S E F

SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinelor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinelor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinele vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscriberului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport
poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Ces. și reg. privilegiatele

Bandage pentru
surpături

cu pelote de gumi pneu-
matice, sunt cele mai
perfecte.

Corsete pentru doamne
și domni, în toate
cazurile de vătămături și
morburi ale părților cor-
porale inferioare.

Glorapi de gumă pentru
sgârcituri
de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale
în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru mărș și sprijinit
(cârji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. **Apa-
rate ortopedice** pentru
băieți și fetițe, precum și tot soiul de artici pentru
sanatorii se confecționează după cele mai nouă sis-
teme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate
originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate,
cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de
folosință se trimit la cerere **gratuit și franco**
de către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și spe-
cialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

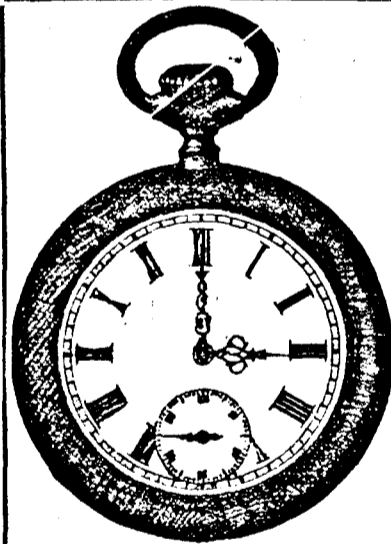
Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului româ-
nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferențul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul
„Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în
limba maghiară, germană și franceză.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericele**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în**

rate pe lângă **chezășie de 10**

ani cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta privință

tu întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame

Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrássy Nr. 20.

Comanțele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

„Cassa de păstrare în Mercurea”,
societate pe acții, (Comitatul Sibiu).

Primește depuneri spre fructificare atât la centrală cât și la
filială din Alba-Iulia cu 5%.

Pentru depuneri dela 5000 Cor. în sus cu termen de abdicere
mai lung solvește la filială 5 1/2% interese, iar la centrală dela 1000
Coroane în sus în aceleași condiții 5%. Interesele neridicate se ca-
pitalizează la semestru; darea după interese o plătește institutul.

Atât la centrală cât și la filială acoardă împrumuturi pe cambii,
pe ipotecă replătabilă în rate, pe obligațiuni cu cavenți, credite de
cont curent cu asigurare ipototecară sau de valori, pe lângă cele
mai favorabile condițiuni posibile.

Mijlocște cumpărări, vânzări, arândări și partelări de realități,
sprijinește întințarea de însoțiri și tovărășii, îndeplinește tot felul
de afaceri de bancă pe lângă serviciu prompt.

Filiala din Alba-Iulia s'a înactivat cu 1 Octomvrie a. c. Loca-
lul filialei e în strada Vințului Nr. 1. (Alvinczi-utca 1 szám) lângă
firma Misselbacher.

Diracțiunea.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească imprimată feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încreșturile.

==== Prețul unui tub 1 cor. ====

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

==== O cutie 1 cor. 20 fil. ====

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

==== O bucată 70 fileri. ====

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuească încă în aceeași zi.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

„Grănițerul”

institut de credit și de economii, ca societate pe acțiuni în Hunyad-Dobra.

Prospect

pentru emisiunea a V-a de acții a institutului de credit și economii „Grănițerul”, societate pe acții în Hunyad-Dobra.

Adunarea generală extraordinară a institutului nostru, ținută în 9 c., a luat concluzul, ca să se sporească capitalul nostru societar până la suma de K. 500.000, autorizând Direcțiunea cu executarea acestui concluz, cu îndatorirea, ca Direcțiunea să raporteze proximei adunări generale despre rezultatul subscrierilor, care adunare generală apoi va fixa suma capitalului social într-o sumă mai mare sau mai mică de K. 500.000—, în proporție cu subscrierile făcute.

Executând acest concluz oferim spre subscriere 2500 bucății acții de câte K. 100— nominal, sub următoarele condițiuni:

1. După fiecare acție din emisiunile vechi să poate opta o acție din emisiunea prezentă cu prețul de K. 105— per bucată.
2. Acțiunile ce rămân neoptate, să ofer în prima linie tot acționarilor cu prețul de K. 110— per bucată. Direcțiunea întrucât s'ar însemna mai multe acții decât sunt disponibile, e îndreptățită a reduce numărul acțiilor subscribe, observând însă regula, ca fiecare optant să primească barem o acție cu acest preț.

3. Acțiunile, cari eventual rămân neoptate după normele de sub 1 și 2, să vând și la alții cu prețul de 140— per bucată.

Terminul ultim pentru optare este:

Pentru acțiunile de categoria de sub 1,	până în	1 Ianuarie	1912.
" " " " " "	2,	" "	15 " 1912.
" " " " " "	3,	" "	1 Februarie 1912.

La subscriere sunt a se plăti de fiecare acție:

pentru categoria de sub 1,	câte K.	15—
" " " " " "	2,	" " 20—
" " " " " "	3,	" " 50—

Restul se plătește după cum urmează:

K 10— în 1 Martie 1912.	K 10— în 1 Aprilie 1913.
K 10— " 1 Maiu 1912.	K 10— " 1 Iulie 1913.
K 10— " 1 August 1912.	K 10— " 1 Septembrie 1913.
K 10— " 1 Novembre 1912	K 10— " 1 Noembrie 2913.
K 10— " 1 Februarie 1913	

Se pot plăti și mai multe rate sau întreg capitalul deodată. După ratele plătite se restituie 6% interese. Ratele restante sunt a să plăti cu 7% interese de întârziere.

Sumele intrate peste prețul nominal al acțiilor, se vor adauge la fondul de rezervă.

La caz de neplătire a acțiilor, se aplică §-ul 9 din statute.

Domnii acționari sunt rugați să își prezinte acțiunile lor (fără coala de cupoane) pentru optare, folosind epistola de pe contrapagină. Imediat după efectuarea optării, acțiunile se înapoiază împreună cu certificatele interinale.

Acțiunile din emisiunea aceasta participă la dividenda anului 1914.

Hunyad-Dobra, la 9 Octomvrie 1911.

„Grănițerul”

institut de credit și economii, ca societate pe acții în Hunyad-Dobra.

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	{	
fooc	fooc	119,830.992—
viață	viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abzicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.